

Zagreb, veljača 2018.

Poštovane kolegice i kolege,
čast mi je i zadovoljstvo pozvati Vas na obilježavanje

XXXVI. DANA HRVATSKIH ODVJETNIKA

*koji će se održati u
četvrtak 22. i petak 23. ožujka 2018. godine.*

Prigodni program započinje u četvrtak, 22. ožujka 2018. u 18.30 sati kazališnom predstavom

“Tko pjeva, zlo ne misli” u Hrvatskom narodnom kazalištu, Trg Republike Hrvatske, Zagreb.

Nakon predstave slijedi prijem u Palači Dverce, Katarinin trg 6, s početkom u 21.00 sat, gdje će se za dobro raspoloženje pobrinuti glazbeni sastav “Kraljevi ulice”.

Naš susret nastavlja se u:

petak, 23. ožujka 2018., u 10.30 sati kada započinje

OKRUGLI STOL:
“**KODEKS ODVJETNIČKE ETIKE I IZAZOVI DANAŠNICE**”

u prostorijama Hrvatske odvjetničke komore, Koturaška 53/II

Nakon uvodne riječi Roberta Travaša, predsjednika Hrvatske odvjetničke komore, izvjestitelji o temi okruglog stola bit će Roman Završek, predsjednik Odvetniške zbornice Slovenije, Viktória Hellenbart, članica Odbora za međunarodne odnose Slovačke odvjetničke komore i Mladen Klasić, dopredsjednik Hrvatske odvjetničke komore.

*Naše druženje završit ćemo tradicionalnim Odvjetničkim balom uz glazbeni sastav “Forum”
u hotelu The Westin, Kršnjavoga 1, Zagreb, s početkom u 20.30 sati.
(Dress code: muškarci – smoking ili tamno odijelo, dame – večernja haljina).*

Nadam se da ćete doći na predviđena događanja, a posebno na Okrugli stol, naš središnji događaj.

Veselim se Vašem dolasku te Vas kolegijalno pozdravljam.

S poštovanjem,

PREDSJEDNIK
Robert Travaš, v.r.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "R. Travaš".

Iz HOK-a / From CBA

Komemoracija Marijanu Hanžekoviću u HOK-u <i>CBA commemorates the late Marijan Hanžeković</i>	2
--	---

Domjenak za pravosudne dužnosnike u HOK-u <i>Justice system officials meet at a party given by CBA</i>	14
---	----

Potpisani dodatak Sporazumu o suradnji između HOK-a i Pravnog fakulteta u Zagrebu <i>CBA and Law Faculty Zagreb sign an annex to cooperation agreement</i>	15
---	----

Pilot-projekt "e-komunikacija" pokrenut na Trgovačkom sudu u Bjelovaru <i>Pilot project E-communication takes hold at Commercial Court of Bjelovar</i>	16
---	----

Izvanredna sjednica Skupštine HOK-a <i>CBA holds Extraordinary General Meeting</i>	18
---	----

Članci i rasprave / Articles and discussions

Antun Šagovac: Zabrana presude iznenadenja u parničnom postuku <i>Prohibition of judgment by ambush in civil proceedings</i>	19
---	----

Jadranka Matić: Probni rad kroz sudske praksu <i>Case law regarding probationary employment</i>	32
--	----

Odluka Ustavnog suda Slovenije o oblicima punomoći <i>Decision of the Constitutional Court of Slovenia on the forms of power of attorney</i>	42
---	----

Engleski za odvjetnike / English for lawyers

Ja, sudac <i>I, the Judge</i>	46
----------------------------------	----

Hrvatski za odvjetnike / Croatian for lawyers

Iz pravne jezične prakse 3 <i>From the language of law 3</i>	48
---	----

PRISEGE / Oaths

Prisege dane 13. prosinca 2017. <i>Oaths taken on 13 December 2017</i>	50
---	----

Prisege dane 24. siječnja 2018. <i>Oaths taken on 24 January 2018</i>	53
--	----

Prisege dane 14. veljače 2018. <i>Oaths taken on 14 February 2018</i>	55
--	----

In memoriam / Obituaries

Boris Relić, Željko Vidović	56
-----------------------------	----

Komemoracija za Marijana u Hrvatskoj odvjetničkoj

Pripremila:
Nataša Barac

izvršna urednica
"Odvjetnika"

Hanžekovića komori

U prepunoj velikoj dvorani Hrvatske odvjetničke komore 1. veljače 2018. godine od preminulog odvjetnika i bivšeg predsjednika HOK-a Marijana Hanžekovića, u nazočnosti članova obitelji Hanžeković, oprostili su se njegovi kolege odvjetnici, suradnici i prijatelji, te predstavnici pravosudnog, političkog i javnog života Hrvatske. "Hrvatska odvjetnička komora danas je premala za sve one koji su došli i koji žele odati počast Marijanu Hanžekoviću"; rekao je pozdravljajući nazočne predsjednik HOK-a Robert Travaš.

Uz predsjednika HOK-a o Marijanu Hanžekoviću govorili su i predsjednik Odvjetničkog zbora Zagreb Josip Šurjak, zatim Damir Metelko iz OD Hanžeković i partneri, dugogodišnja poslovna tajnica HOK-a Biserka Barac, ministar pravosuđa RH Dražen Bošnjaković, predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti Zvonko Kusić, te bivši slovenski ministar pravosuđa i bivši predsjednik Odvjetničke komore Slovenije Miha Kozinc.

Predsjednik HOK-a Robert Travaš prvi je na komemoraciji održao govor i oprostio se od svog kolege i prijatelja.

“Poštovani i dragi Ana, Dora, Nika i Luka, poštovana obitelji Hanžeković, poštovane kolegice i kolege, prijatelji i svi koji ste danas došli u Hrvatski odvjetnički dom odati počast našem dragom kolegi i prijatelju Marijanu Hanžekoviću, molim vas da minutom šutnje odamo počast preminulom kolegi odvjetniku Marijanu Hanžekoviću.

Marijan Hanžeković rođio se 18. siječnja 1952. godine u Zagrebu. Osnovnu školu i Klasičnu gimnaziju završio je u Zagrebu, a na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 20. lipnja 1975. godine. Odvjetničku vježbu obavljao je kod dr. Aleksandra Hondla i Bianke Hondl, odvjetnika u Zagrebu i kod dr. Aurela Krstulovića, odvjetnika u Zagrebu. U Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 1. listopada 1978. godine i od tada se neprekidno 40 godina bavio odvjetništvom. Odmah po upisu u Imenik odvjetnika uključuje se u rad tijela Hrvatske odvjetničke komore, a od 1994. do 2000. godine bio je predsjednik Hrvatske odvjetničke komore, da bi sve do svoje smrti bio aktivni član Upravnog i Izvršnog odbora Hrvatske odvjetničke komore.

Kao odvjetnik odgojio je veliki broj odvjetničkih vježbenika od kojih su većina danas ugledni odvjetnici, a bio je i ispitivač na pravosudnim ispitima.

Marijan nije samo obnašao razne dužnosti u tijelima Komore, već je bio i sudac-arbitar pri Arbitražnom sudu Slovenske gospodarske komore kao i sudac-arbitar Europskoga arbitražnog suda u Strasbourg. Također je predstavljao Hrvatsku odvjetničku komoru na mnogim međunarodnim odvjetničkim skupovima, a sve do svoje smrti bio je stalni

predstavnik Hrvatske odvjetničke komore pri Međunarodnoj odvjetničkoj komori (International Bar Association).

Na Konferenciji odvjetnika u Zadru, održanoj u svibnju 1989. godine, prikazao je razvitak odvjetništva u budućnosti i oblike obavljanja odvjetništva kroz odvjetnička društva i zajedničke odvjetničke uredi, te je ta njegova vizionarska ideja prvi puta ugrađena u Zakon o odvjetništvu koji je stupio na snagu 1994. godine.

Kada je izabran za predsjednika Hrvatske odvjetničke komore 1994. godine, njegov predhodnik Mario Kos za Marijana Hanžekovića rekao je: *“Novo vrijeme traži nove, mlade ljude koji će svojim odgojem, entuzijazmom, visokim profesionalnim odnosom prema struci, organizacijskim sposobnostima, snagom mladosti i talenta jamčiti daljnji nesmetan rad i uspon Komore.”*

Marijan Hanžeković u cijelosti je ispunio riječi koje je prilikom njegova izbora za predsjednika Komore izrekao Mario Kos. To se naročito odnosi na izgradnju Hrvatskog odvjetničkog doma, koji bez njegovih financijskih znanja i sposobnosti ne bi bio ovakav kakav je danas, a niti bi Komora bila postavljena na solidne finansijske osnove koje i danas jamče potpunu neovisnost odvjetništva.

Danas sjedimo u ovim prostorima koji i nakon gotovo 25 godina izgledaju reprezentativno. Tko god je od stranaca ili hrvatskih gostiju imao prigodu doći u ovaj Hrvatski odvjetnički dom imao je samo riječi hvale i komentara da i ovaj prostor daje dignitet našoj profesiji. Kada su Marijana prigodom otvaranja ovog prostora pitali nije li taj prostor za to ratno ili poratno vrijeme ipak previše luksuzan, odgovorio

je opet izravno i iskreno: da on misli da je za odvjetništvo kao elitnu profesiju taj prostor premalo luksuzan.

Za vrijeme dok je bio predsjednik Hrvatske odvjetničke komore prisegе novih odvjetnika započinjao je riječima: "Dobrodošli u najljepše zanimanje na svijetu!", a to je bio odraz njegovog shvaćanja odvjetništva. S punim pravom i značenjem mogu reći da je odvjetništvo bilo

njegov život, iako se vrlo uspješno bavio i poduzetništvom. To mu je dodatno omogućilo da napravi puno dobrih i plemenitih stvari o kojima nije volio javno govoriti, već je samozatajno pomagao i stipendirao, podržavao znanost, umjetnost i sport, te brinuo o kulturnoj baštini.

Za vrijeme Domovinskog rata dao je svoj puni doprinos kroz rad Kriznog stožera Hrvatske

odvjetničke komore, te kroz rad Hrvatske odvjetničke zaklade, prikupljajući sredstva za svekoliku pomoć prognanim i stradalim odvjetnicima i njihovim obiteljima. Zahvaljujući svojim međunarodnim poznanstvima prikupljaо je humanitarnu pomoć za Hrvatsku, što se očitovalo i kroz rad talijanskih kolega odvjetnika koji su osnovali organizaciju "Commitato pro Croazia".

Iako je Marijan Hanžeković svu svoju ljubav, znanje i energiju posvetio odvjetništvu, njegovi su interesi bili daleko širi. Od sporta, kulture i politike pa sve do dobrovornog rada. Još u mladosti bavio se košarkom, da bi puno kasnije postao predsjednikom Hrvatskoga košarkaškog saveza. Jedrenje mu je bilo druga ljubav i sudjelovao je na mnogobrojnim regatama, a jedrilicom je 1987. godine preplovio Atlantski ocean. Bio je izabran i za predsjednika Hrvatskoga jedriličarskog saveza. Ni nogomet mu nije bio stran pa je tako bio član Izvršnog odbora NK Dinamo. Volio je izazove pa je imao i letačku dozvolu i bio predsjednik Zagrebačkog zrakoplovnog saveza. S obzirom na tako široke sportske interese, nije nimalo čudno da je izabran i za člana Vijeća Hrvatskog olimpijskog odbora. No Marijan je u sportu najviše poznat kao podupiratelj i donator atletskog mitinga "Hanžekovićev memorijal" koji je nastao u počast velikom hrvatskom atletičaru, njegovom stricu Borisu Hanžekoviću.

Marijan Hanžeković nije puno govorio o svom humanitarnom radu i podupiranju mnogih akcija i pothvata za opće dobro. Smatrao je da je to nepotrebno i da čovjek kada nešto učini za opće dobro, mora biti skroman i uvijek spreman pomoći kad je to potrebno.

Marijan potječe iz stare i ugledne hrvatske obitelji, te se trudio očuvati i promicati hrvatski nacionalni i kulturni identitet i proširivati obiteljsku zbirku umjetnina. U Zagrebu i Osijeku organizirao je izložbe umjetnina koje je skupio on ili članovi njegove obitelji, a koja zborka sadrži relevantna djela najvećih slikarskih i kiparskih imena hrvatske umjetnosti 19. i 20. stoljeća.

Marijan Hanžeković bio je svestran čovjek, iznimno uspješan u svim područjima kojima

se bavio, od prava i sporta do kulture i medija. Zalagao se za slobodno, tolerantno, pluralističko i otvoreno društvo. Bio je intelektualac širokih pogleda, otvorenog svjetonazora i protivnik svake isključivosti. Uvijek izravan i iskren, sviđalo se to nekome ili ne, ali i duhovit i spreman pomoći, nekoga zaposliti na zamolbu prijatelja i još puno drugih stvari. To je bio Marijan i kao takvog ću ga se uvijek sjećati.

Uvijek je bilo dobro čuti Marijanova promišljanja o odvjetništvu i budućnosti odvjetništva, kao i o pravosuđu u cjelini. Inzistirao je da odvjetništvo bude i ostane elitna profesija kakva je uvijek u povijesti i bila. Trudit ćemo se da održimo status odvjetništva kakav mu pripada, iako to danas ne samo u Hrvatskoj nego u cijeloj Europi postaje sve teže. Zato će nam tu neizmjerno nedostajati Marijanova podrška i savjet, pa i poneka cinična primjedba ili zapažanje.

Dozvolite mi i malu privatizaciju ove komemoracije, nedostajat će mi Marijan na našim putovanjima, njegova prva rečenica uvijek kad bismo se našli negdje na putu, a koja je bila: "Našao sam gdje se nalazi cigar-bar. Idemo!" Tada bismo sjeli, zapalili cigare i dugo pričali o svemu i svačemu, ali smo se uvijek vraćali na odvjetništvo i Komoru, što i kako činiti za bolji status odvjetnika, obraniti Komoru i odvjetništvo od svakodnevnih napada i stvaranja negativnog dojma u javnosti. Bilo je tu i puno šala i na Marijanov račun koji je znao od prijatelja prihvatići šalu na svoj račun bez ikakve lјutnje. Neke šale s interneta na njegov račun znao mi je i sam poslati.

Dragi Marijane, nakon mog angažmana u Komori imao sam privilegiju još se intenzivnije družiti s Tobom i još Te bolje upoznati u puno službenih i privatnih situacija. Naše intenzivno druženje i kontakt tijekom tih godina neizmjerno me obogatio za Tvoje prijateljstvo, mudrost i dobrotu i na tome Ti velika hvala.

Telegrame i pisma sućuti poslali su Hrvatskoj odvjetničkoj komori predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske gospodin Đuro Sesija, predsjednik Vijeća odvjetničkih komora Europe (CCBE) gospodin Antonin Mokry, predsjednik Međunarodne odvjetničke ko-

more (IBA) gospodin Martin Šolc i predsjednik komisije za odvjetničke komore Međunarodne odvjetničke komore gospodin Claudio Visco, predsjednik Odvetniške zbornice Slovenije gospodin Roman Završek, koji je danas ovdje s nama, predsjednik Odvjetničke komore federacije Bosne i Hercegovine gospodin Nikica Gržić, predsjednik Advokatske komore Vojvodine gospodin Vladimir Beljanski, predsjednik Advokatske komore Srbije gospodin Viktor Gostiljac i bivši predsjednik Advokatske komore Srbije gospodin Dragoljub Đorđević, sutkinja Vrhovnog suda Republike Hrvatske gospoda Davorka Lukanović Ivanišević, odvjetnici gospodin Josip Muselimović i gospođa Ana Primorac iz Mostara, gospodin Nenad Janičević iz Skoplja, gospodin Ekrem Pašić iz Tuzle, i mnogi, mnogi drugi. Zahvaljujemo svima, a pročitat ću pismo sučuti koje je uputio predsjednik Vrhovnog suda RH gospodin Đuro Sessa, koje najbolje opisuje Marijanov trag i ugled u hrvatskom pravosuđu:

“Poštovani gospodine predsjedniče HOK-a, kolega Travaš,
poštovane kolegice i kolege,
u povodu smrti uglednog i cijenjenog kolege
Marijana Hanžekovića molim Vas da ovim
putem Vi osobno i sve kolege odvjetnici pri-

mite u moje ime i u ime svih sudaca, najdublju sučut.

Naš kolega Marijan Hanžeković obilježio je jednu epohu dužu od četvrt stoljeća hrvatskog odvjetništva.

U čestitoj i uspješnoj povijesti Hrvatske odvjetničke komore ostavit će neizbrisiv trag, jer je između ostalog svim svojim habitusom znao ocijeniti istinsko od patvorenog i prijetvornog, jer je braneći autonomnu poziciju hrvatskih odvjetnika jednakim žarom branio i zalagao se za samostalno i neovisno sudstvo. Ta činjenica dovoljna je, siguran sam, da će kolega Hanžeković ostati u trajnom sjećanju svih sudaca u Republici Hrvatskoj.

S poštovanjem Vaš,

Đuro Sessa, predsjednik Vrhovnog suda RH”.

O Marijanu će nam govoriti i gospođa Biserka Barac koju ne trebam posebno predstavljati, kolega Josip Šurjak, predsjednik OZ-a Zagreb, te kolega Damir Metelko iz Odvjetničkoga društva Hanžeković i partneri.

Nakon toga pozvat ću ako netko od vas njegovih prijatelja i kolega želi reći nekoliko riječi o Marijanu.

U ime svih hrvatskih odvjetnika i svoje osobno ime još jedanput izražavam iskrenu i duboku sučut Ani, Dori, Niki, Luki i cijeloj obitelji Hanžeković.”

O Marijanu Hanžekoviću govorila je i Biserka Barac, dugogodišnja poslovna tajnica HOK-a.

"Dragi moji, svi vi koji ste voljeli Marijana, posebice Ana, Dora, Niku i Luku, Marijana i Ljerku,

od trenutka kada sam saznala za neumitnu činjenicu Marijanova odlaska, pitala sam se kako da se oprostim od našeg Marijana, od mog Marijana, barda hrvatskog odvjetništva s kojim me vežu dani i godine zajedničkog rada, inficiranog interesima i ugledom odvjetništva – ljubavlju prema Komori.

U mislima prevrćem to vrijeme, prisjećam se Marijana, ne samo kao sasvim posebnog čovjeka nego i kao profesionalca koji je imao viziju odvjetništva, koji je tu viziju i realizirao, i koji je kao takav ostavio izuzetne tragove u vremenu.

Kad je postao predsjednik Komore, rekao mi je da se ne moramo voljeti, ali da moramo biti jedan drugome lojalni, iskreni, povjerljivi, iako je dobro znao da sve to nije bilo upitno. Ali takav je bio Marijan, Marijan kojeg sam poštivala, divila se njegovoj organiziranosti, hrabrosti, iskrenosti, dobroti i posebice senzibilnosti koju nije bio spremjan pokazivati, ali koju smo osjećali, i ja i svi oni koji su ga bolje poznavali. Ono što nije tajio bila je ljubav i briga za obitelj i prijatelje, rijetke – kako je samo on to ironično znao reći. Posebno sam ponosna što znam da sam i ja bila dio tog njegovog kruga, na jedan poseban način, na način koji se teško može ispričati i koji je samo rijetkim bio prepoznatljiv.

Dragi moj Marijane, poznajemo se dugo, dugo, povezano nas je odvjetništvo koje je odredilo naše živote i za koje smo s ponosom isticali da nije samo posao nego i naš način razmišljanja, stil života. Zapravo, najbolje sam te upoznala pročitavši tvoju knjigu napisanu nakon što si oplovio Atlantik i u tvojem odnosu prema ljudima koje si volio, poput tvoje gospode Vlaste. Pamtit ću te takvog, uzdignute glave, besprijekorno odjevenog, zaljubljenika u more, čovjeka čiju je svestranost i bujnost samo more, svojom dubinom i prostranstvom, moglo potpuno umiriti. Čovjeka u kojem je kucalo plemenito i dobro srce, koji je volio i uživao u umijeću življenja.

Ne prihvaćam izreku da vrijeme liječi sve rane, možda ih samo zaliječi, jer neke boli i gubitci ostaju zauvijek.

I još samo pozdrav kojim smo se ti i ja najčešće rastajali: Volim te."

U ime odvjetničkog društva Hanžeković i partneri govor je na komemoraciji održao odvjetnik Damir Metelko.

“Poštovana obitelji Hanžeković, uvažene kolege i kolege i prijatelji Marijana Hanžekovića, Marijana sam upoznao na početku devedesetih, prije više od 25 godina, kada sam započeo s vježbeničkim stažom u tada zajedničkom odvjetničkom uredu Marijana Hanžekovića, stručnjaka za trgovačko pravo, i Milana Radakovića, stručnjaka za civil.

Nedugo nakon mene, i većina sadašnjih partnera u odvjetničkom društvu započela je svoj vježbenički staž.

Vježbeništvo mi je proteklo u radu i učenju od Marijana, Mimija Radakovića i Marijanove tajnice gospode Vlaste, dobre duše naše kancelarije. Tada nas je u uredu bilo svega desetak zaposlenih, što je u ono doba bio veliki ured. U proteklih 25 godina naš ured neprekidno je rastao i razvijao se, predvođen Marijanovom nevjerljivom kreativnošću i energijom. Prolazeći kroz statusne promjene ured se preoblikovao u odvjetničko društvo, te danas zapošljava oko 200 djelatnika.

Imam veliku privilegiju u ime partnera našeg Odvjetničkoga društva reći nekoliko riječi o Marijanu, da vam ga pokušam opisati i približiti iz perspektive nas kolega koji smo s njim proveli gotovo polovicu svojih života.

Marijan je bio vrhunski odvjetnik, čovjek od vizije i čovjek od brojki, uvijek barem dva koraka ispred svih. Bio je individualac. Bio je pravnik i biznismen u jednom. Imao je petlje i bio je uporan. Uvijek zauzet, a opet, nalazio je dovoljno vremena za svakoga od nas. U svakom pogledu – izuzetan i jedinstven.

Radio je i kad se odmarao, odmarao se radeći. Uz sve to bio je i nevjerljivo duhovit, na onaj za njega tipično smiren i nenametljiv način. Kad ga se sjetim, padaju mi napamet i brojne

njegove šale. Većina šala i viceva bila je za one starije od 18 godina, pa ih ovom prigodom ne bih prepričavao.

Kada se pokušam sjetiti naših, a također i njegovih mlađih dana, mogu reći da je bio puno više od principala. Svi koji su ga poznavali znaju da je bio poseban, izravan, osjećajan, pun energije koja ga je nosila kroz život. Raditi s njim bio je užitak i ujedno neprocjenjiva profesionalna i životna škola, na čemu sam mu beskrajno i zauvijek zahvalan.

Da, Marijan je bio izrazito uspješan. Imao je nevjerojatno razumijevanje svih ključnih aspekata svakog predmeta

kojeg bi se prihvatio. Zbog toga moram reći da se ne mogu sjetiti je li izgubio ijednu važnu profesionalnu ili poslovnu bitku.

Kao što vas većina vjerojatno zna, jer to Marijan nikada nije tajio već je o tome i javno govorio, prije otprilike dvije godine suočio se s teškom bolešću. Unatoč velikim iskušenjima, patnji i boli koje je trpio, niti u jednom trenutku nije klonuo duhom te je ostao maksimalno usredotočen na posao. I u tom pogledu, bio mi je primjer kako se nositi s najvećim iskušenjima. Marijan je bio nevjerljiv borac doslovno do samog kraja, a posljednje aktivne dane u potpunosti je posvetio svojim kćerima, Ani i Dori.

I da ne zaboravim, za kraj, Marijan je volio more i jedrenje. I kako je napisao u svom dnevniku, koji je vodio dok je plovio preko Atlantika, za njega je biti na moru značilo ploviti.

Čini mi se, da je kada tijelo više nije moglo izdržati, jednostavno odlučio dignuti sidro s ovog svijeta, i sada plovi velikim nebeskim plavetnilom.

Dragi Marijane, velika Ti hvala za sve! I želim Ti mirno more...

Drage Ana i Dora, možete biti s pravom ponosne na svog oca.”

Od Marijana Hanžekovića oprostio se i predsjednik Odvjetničkoga zbora Zagreb Josip Šurjak.

“Drage Ana i Dora, poštovana obitelji, uvažene kolege,

u nedjelju rano ujutro primili smo poruku od obitelji kako je prestalo kucati srce našeg kolege Marijana, čovjeka koji je odredio cijelu jednu epohu odvjetništva u Hrvatskoj.

Postavio je odvjetništvo u našem vremenu svojim snažnim karakterom i jakom voljom, dao nam je energiju za pozitivne promjene u odvjetništvu kako bi ono bilo u skladu sa sociološkim kretanjima europskih društava devedesetih. To je mogao uraditi samo čovjek koji je imao jasnu sliku budućeg vremena, koji nije sladunjavao okolišao, već je racionalno promišljaо budućnost naše struke i našeg odvjetničkog ustrojstva u demokratskom društvu. Marijanovo promišljanje budućnosti HOK-a, organizacijski i struktorno, kamen je temeljac našeg današnjeg ustroja. Ali ne samo promišljanjem. Valja reći i djelovanjem, jer zgrada u kojoj sada stojimo, zgrada je njegove hrabrosti. Hrabrosti, kada je odvjetništvo u Republici Hrvatskoj brojilo 500-tinjak kolega, imao je viziju širenja struke, i predviđanja budućih godina, seli nas iz podstanarstva Zrinjevca u naš Hrvatski odvjetnički dom, ovamo gdje sada stojimo. Uvjerava tada plahe i neodlučne kolege koje se boje bankovnog kredita i finansijskih uvjeta njegova povrata, snažno inzistira na izgradnji strukture unutarnje Komore, promiče društveno djelovanje odvjetnika, kao bitne sastavnice zrelog društva. Znao je iz europskih iskustava da nema zrelog društva bez jakog odvjetništva.

Uvijek i ponovo sjećamo se predanosti kojom je promovirao odvjetništvo, a znakovita je jasnoća izričaja kojom je to objašnjavao na upravnim i izvršnim odborima tijekom ovih 25 godina, koliko sam ga poznavao. Jasan stav ima samo mudar čovjek, a Marijan je to bio. Tada kao pred-

sjednik Udruge odvjetničkih vježbenika u dva mandata, sjedio sam na tadašnjim upravnim odborima HOK-a dok je Marijan bio predsjednik Komore – uviđajući širinu spektra koje odvjetništvo pokriva i koliki je utjecaj odvjetništva na društvo. Upravo je na to ukazivao Marijan. Kineska mudrost kaže da postaješ čovjek kad dobiješ dijete, napišeš knjigu i posadiš drvo. Marijan je napisao knjigu o svom prelasku oceana jedrilicom, koja je sama po sebi životni pu-

tokaz mudrom čovjeku, ima dvoje sad već odrašle djece, i znam da je posadio drvo! Ali i bez obzira na te tri odrednice, za sve nas koji smo s njim usko surađivali bio je čovjek u punini te riječi.

Došli smo svi ovamo s vrlo službenom formom koja priliči ovakvom tužnom ozračju, ali i vrlo neslužbenom ljubavlju koju iskazujemo, da se čuje naš stav o čovjeku koji je cijeli život posvetio HOK-u. Ne damo da nas obmane lažna nada u bolje sutra odvjetništva, jer društvo oko nas puno je zamki tmine, koje dobro prepoznajemo. Znamo da je put cilj, i da traženje boljeg u odvjetništvu nikada ne prestaje.

Pjesnici kažu da smrt, zapravo, ne postoji, jer ljudi umiru samo kad ih svi zaborave. Mi se ne moramo brinuti za taj zaborav. Kolege, suradnici i prijatelji, i posebno ova Komora nikad ga neće zaboraviti.

Dragi Marijane, neka ti Svevišnji podari pokoj vječni! Bila je čast poznavati te i nadasve ćeš nam trajno nedostajati.”

Bivši slovenski ministar pravosuđa te bivši predsjednik Odvjetničke komore Slovenije Miha Kozinc, koji je na komemoraciju doputovao iz Slovenije, prisjetio se svog prijatelja i kolege Marijana Hanžekovića.

“Poštovani,
postoji vrijeme koje daje i vrijeme koje uzima!
A prije ovog vremena koje uzima, bilo je vrijeme koje je davalo. Dalo nam je kolegu Marijanu Hanžekovića.

Ponasan sam da sam ga poznavao, ponasan da sam surađivao s njime na jačanju kolegijalnih odnosa između dviju komora, a njegov je doprinos na tom području bio izuzetan. Njegova je zasluga da su odnosi između naših komora, a time i odnosi između hrvatskih i slovenskih odvjetnika bez obzira na političke prilike, bili i ostali primjer ne samo međusobnog uvažavanja i kolegijalnosti, nego i dugogodišnjeg druženja i prijateljstva.

Mi slovenski odvjetnici gledali smo na njega s velikim poštovanjem, jer sve ono što je kao član Izvršnog i Upravnog odbora i kao predsjednik učinio za ekonomsku podlogu Hrvatske odvjetničke komore, u Ljubljani nije bilo moguće ni zamisliti.

Bilo je to više od poštovanja, cijenjeni kolege, zavidjeli smo vam da ste u svojim redovima imali čovjeka s takvim sposobnostima, takvom širinom, takvim šarmom, kakve je imao Marijan. Ta se širina iskazivala prije svega u međuljudskim odnosima, jer je Marijan bio spremjan u svakom trenutku priskočiti u pomoć kada je trebalo rješavati probleme u odnosima između komora, odvjetnika, pomoći svojim savjetom ili samo kolegijalnom uslugom.

I kako to biva u životu, došlo je vrijeme koje uzima.

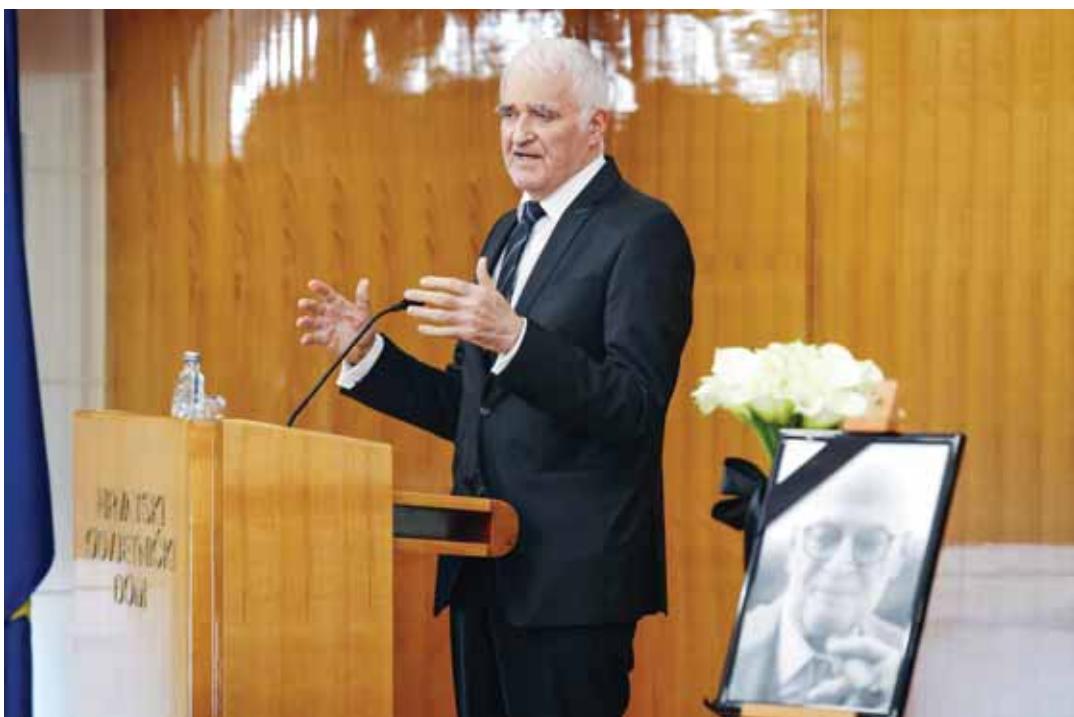

Odnosi nam kolegu Marijanu Hanžekovića, čovjeka koji će nam trajno nedostajati, jer ga nije moguće zamijeniti. Ostaje misao na njega u kolektivnoj uspomeni slovenskih odvjetnika, ali zapisana vječno, kao što je vječno odvjetništvo kojem je Marijan pripadao svim svojim bićem.

Dragi Hanza, naj ti bo lahka tvoja, tebi tako ljuba hrvaška zemlja!”

Na komemoraciji Marijanu Hanžekoviću govorili su i predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti Zvonko Kusić, ministar pravosuđa Republike Hrvatske Dražen Bošnjaković te odvjetnik u Osijeku Dražen Matijević.

“Sastali smo se da se oprostimo od posebnog čovjeka i izuzetne ličnosti. Marijan Hanžeković bio je iznimno svestrana osoba, uspješan u svemu čime se bavio a kada pogledate čime se sve bavio, može vam se učiniti da se radi o osobi s više biografija. Marijan Hanžeković bio je potomak značajnih hrvatskih obitelji i čini se kao da je on sve te gene iz svoje bogate obiteljske povijesti pokupio”, kazao je Zvonko Kusić.

“Marijan se nikada nije hvalio svojim mecenstvom i to je također jedan od pokazatelja širine njegova karaktera. Bio je pristalica pluralističkog društva, iskreni domoljub a uvijek se zalagao za tradicijske vrijednosti. Rijetko koja osoba ima toliko osobina, a Marijan je time obogaćivao svoje prijatelje”, zaključio je predsjednik HAZU-a.

Odvjetnik Dražen Matijević govorio je o zaslugama Marijana Hanžekovića u izgradnji Hrvatskog odvjetničkog doma.

"Bila su to teška, ratna vremena, a Mario Kos je zajedno s Marijanom Hanžekovićem došao na zamisao da se izgradi odvjetnički dom. Unutar Komore postojala je oprobena struja koja je bila protiv toga i koji su mislili da treba čekati bolja vremena. 'Bolja vremena nikada nisu sada, ona su ili bila ili će tek doći', odgovorio je na to Marijan Hanžeković i te riječi nikada nisam zaboravio", rekao je odvjetnik Matijević na kraju komemoracije.

"Marijan Hanžeković bio je svestrani, vrhunski i sjajan čovjek. Odvjetnik koji gleda daleko u budućnost i kreativan član društva. Svoj posljednji radni sastanak Marijan Hanžeković odradio je upravo u Ministarstvu pravosuđa a mi koji smo s njime radili osjećamo ponos", rekao je ministar Dražen Bošnjaković.

Domjenak za pravosudne dužnosnike u HOK-u

Piše:

Nataša Barac

izvršna urednica
Odvjetnika

Visoki predstavnici pravosudnog, političkog i javnog života Republike Hrvatske svakog se siječnja u Hrvatskoj odvjetničkoj komori okupljaju na tradicionalnom prijemu. I ove se godine pozivu HOK-a odazvao veliki broj dužnosnika, a pozdravio ih je predsjednik Komore Robert Travaš.

Ističući kako ovo nije prigoda za duge govore, predsjednik HOK-a svim nazočnim poželio

je puno uspjeha i sve najbolje u 2018. godini. "Ne želim nikoga pojedinačno isticati, jer svi ste dobrodošli i svi ste prijatelji HOK-a. Želim nam svima uspješnu daljnju suradnju", dodao je Travaš.

Tradicionalnom druženju s pravosudnim i drugim dužnosnicima nazočili su i članovi HOK-a, članovi Izvršnog i Upravnog odbora te drugih tijela Komore.

Potpisan dodatak Sporazumu o suradnji između HOK-a i Pravnoga fakulteta u Zagrebu

Predsjednik Hrvatske odvjetničke komore Robert Travaš i dekan Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Igor Gliha potpisali su 13. prosinca 2017. u Hrvatskoj odvjetničkoj komori dodatak Sporazumu o suradnji sklopljenom 2007. godine između HOK-a i Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Tim dodatkom Sporazumu, nastavlja se uspješna suradnja i praktična izobrazba studenata, jer će se studenti Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu putem aplikacije „Praktična nastava”, dostupne na mrežnim stranicama Pravnoga fakulteta, moći spajati s odvjetničkim uredima kako bi mogli odraditi praksu.

U povodu potpisivanja sporazuma, predsjednik HOK-a istaknuo je kako će ta aplikacija pomoći studentima da se što prije upoznaju s odvjetništvom, te dodao kako stupanjem na studentsku praksu student prihvata i odredbe Kodeksa odvjetničke etike, a posebno odredbe o čuvanju odvjetničke tajne.

„Pravni fakultet smatra kako je važno da studenti imaju praksu na zadnjoj godini studija i tako steknu praktična znanja i vještine. Smatramo da je to izuzetno važno za školovanje

Piše:

Nataša Barac

izvršna urednica
Odvjetnika

budućih pravnika” rekao je prof. dr. sc. Igor Gliha.

Prodekan Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, doc. dr. sc. Marko Jurić, dodaо je kako je važno da Pravni fakultet pojača suradnju s vanjskim dionicima, a jedan od važnih dionika svakako je i Hrvatska odvjetnička komora.

Na potpisivanju sporazuma bio je i predsjednik Odvjetničkoga zbora Zagreb Josip Šurjak.

Pilot-projekt "e-komunikacija" na Trgovačkom sudu u Bjelovaru

Piše:

Ivan Karačony,
novinar regionalnog
portala
Bjelovar live

Uspostavljanjem elektroničke komunikacije između odvjetnika i Trgovačkoga suda u Bjelovaru, 12. prosinca 2017. i službeno je zaživio pilot-projekt Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske "e-komunikacija", u kojem je od samog početka aktivno sudjelovala i Hrvatska odvjetnička komora. Svečanom uvođenju "e-komunikacije" u pravosudni sustav prisustvovali su Kolinda Grabar Kitarović, predsjednica Republike Hrvatske, Dražen Bošnjaković, ministar pravosuđa, Mario Vukelić, predsjednik Visokoga trgovackog suda Republike Hrvatske, Mladen Klasić, dopredsjednik Hrvatske odvjetničke komore, Vera Vlahović, predsjednica Odvjetničkoga zbora Bjelovar, Lucija Popov, predsjednica

Hrvatske javnobilježničke komore, državni tajnici u Ministarstvu pravosuđa, te predstavnici lokalne vlasti: Dario Hrebak, bjelovarski gradonačelnik, i Damir Bajs, bjelovarsko-bilogorski župan.

Uspješna implementacija "e-komunikacije" u pravosudni sustav organizirana je pred mnoštvom uzvanika u prostorijama Trgovačkoga suda u Bjelovaru, a odvijala se tako što je bjelovarski odvjetnik Dalibor Divić elektroničkim putem poslao podnesak Trgovačkome sudu. Podnesak je poslao iz svog odvjetničkog ureda, a cjelokupni postupak ispunjavanja i slanja podneska elektroničkim putem, okupljeni na Sudu mogli su pratiti putem video-linka.

pokrenut Bjelovaru

“Poslao sam podnesak na spis Trgovačkoga suda u Bjelovaru u kojem naš odvjetnički ured zastupa jednu od stranaka, konkretno tužitelja. Radi se o uobičajenom podnesku kakve odvjetnici šalju na sud. Primjerice, u tom podnesku predlažemo Sudu da službenim putem pribavi određene podatke od jednog drugog javnog tijela, konkretno od Policijske uprave bjelovarsko-bilogorske. Da bi se taj podnesak mogao poslati, morao sam izvaditi e-osobnu iskaznicu i registrirati se u sustav e-građanin. Slanje podneska obavio sam preko internetske stranice Ministarstva pravosuđa, odnosno putem njihovog sustava ‘e-komunikacija’. Ispunio sam podatke potrebne za slanje i tipkom ‘Pošalji podnesak i ostale podatke na sud’, završio postupak”, opisao je odvjetnik Divić slanje, kako je sam kazao, “prvog e-podneska u povijesti hrvatskog pravosuđa”.

“Naš e-spis širimo na odvjetnike i to je važan korak u procesu stvaranja spisa bez papira. Dakle, spis, odnosno papir zamijenit ćemo elektroničkom komunikacijom, čime ćemo znatno pridonijeti ubrzanju postupka i transparentnosti. Projekt će se vrlo brzo razviti i na ostalim trgovačkim sudovima u Hrvatskoj. To je vrlo važno, jer prema nekim procjenama na trgovačkim sudovima stoji 40 do 50 milijardi kuna u razno raznim postupcima. Nakon ovoga, u projekt bi se trebali uključiti svi bitni segmenti, od općinskih sudova nadalje. To je naša ideja koja se u naš slogan ‘Brže, bolje i modernije pravosuđe’ potpuno uklapa”, kazao je ministar Bošnjaković dodavši kako je svjestan da još uvijek postoji problem s trajanjem sudskih postupaka i brojem neriješenih predmeta.

Predsjednica Republike Kolinda Grabar Kitarović kazala je kako će “e-komunikacija” sasvim sigurno doprinijeti jačanju povjerenja hrvatskih građana u pravosuđe, a zasigurno i zainteresiranih domaćih te stranih ulagača. “Vjerujem da će ovaj projekt pomoći smanjenju broja predmeta na sudovima, učinkovitim poslovanju te transparentnijem poslovanju sudova i smanjenju mogućnosti korupcije u pravosuđu. Jedna od najčešćih primjedbi koju sam do sada imala prilike čuti od strane ulagača bila je vezana za sporost pravosuđa, a posebice kada su u pitanju bili trgovacki sudovi. I sam ministar je rekao koliko je ondje zapravo novca u pitanju”, kazala je predsjednica Grabar Kitarović te zaželjela da se projekt što prije proširi cijelom državom.

Da je projekt “e-komunikacije” itekako zanimljiv odvjetnicima, dokaz je i da je njih 43 koji zastupaju stranke u postupcima pred Trgovačkim sudom u Bjelovaru već njavilo sudjelovanje u projektu. Za vrijeme trajanja pilot-programa, njavili su iz Ministarstva pravosuđa, sustav će se usavršavati i prilagođavati potrebama korisnika. Prema njavama, već u veljači 2018. godine elektronička komunikacija trebala bi se početi uvoditi i na ostale trgovacke sudove, a do kraja godine u nadležnom ministarstvu planiraju njeno uvođenje i na općinske te županijske sudove.

Kako je rekao jedan bjelovarski odvjetnik, “e-komunikacija” trebala bi odvjetnicima uštediti vrijeme i smanjiti troškove, a posljedično to će značiti i manje troškove za stranke.

Iz Ministarstva pravosuđa ranije su njavili kako će se projekt proširiti kroz ostale trgovacke sudove u zemlji, a potom bi se u njega trebali uključiti javni bilježnici i županijski državni odvjetnici. Sigurno je da će uspostava elektroničke komunikacije između sudova i ostalih sudionika sudskih postupaka znatno ubrzati rad sudova, doprinijeti uštedi na troškovima postupka, osigurati urednu i brzu dostavu sudskih pismena, olakšati rad sudskih službenika, rad sudova učiniti transparentnijim, eliminirati papir, te na koncu omogućiti potpuni elektronički sudski spis i elektroničku sudsku arhivu.

Izvanredna sjednica Skupštine Hrvatske odvjetničke komore

Izvanredna sjednica Skupštine Hrvatske odvjetničke komore održana je u subotu 3. veljače 2018. godine u prostorijama HOK-a. Sjednici Skupštine nazočili su izabrani delegati iz svih šesnaest odvjetničkih zborova na području Republike Hrvatske.

Od ukupno 125 delegata, sjednici izvanredne Skupštine nazočio je 91 delegat. Delegati su prihvatali predloženi dnevni red, članove radnog predsjedništva, zapisničara i ovjerovitelje zapisnika te je nakon toga Skupština započela s radom.

Rad sjednice Skupštine u pretežitom se dijelu odnosio na odlučivanje Skupštine kao drugostupanjskog tijela o žalbama izjavljenim protiv rješenja Upravnog odbora Hrvatske odvjetničke komore u postupcima pokrenutim na zahtjeve za priznanje specijalnosti, radi čega je ova sjednica Skupštine imala izrazito radni karakter.

Delegati su na sjednici Skupštine prihvatali i prijedlog Odluke o ustanovljenju godišnje Nagrade Mario Kos za najbolji stručni članak objavljen u časopisu "Odvjetnik".

Suradnja Hrvatske odvjetničke komore i Hrvatske gospodarske komore

Hrvatska odvjetnička komora i Hrvatska gospodarska komora dogovorile su formiranje Organizacijskog odbora za promicanje arbitražnog načela rješavanja sporova od članova HOK-a i HGK-a. HOK će u tom Odboru predstavljati odvjetnici Leo Andreis i Tin Matić. Cilj je promoviranje arbitraže kao načina rješavanja sporova, te češća i viša imenovanja odvjetnika kao sudaca arbitra pri Stalnom arbitražnom sudištu.

Zabrana presude iznenadenja u parničnom postupku

U ovom radu naglasak je na onom aspektu primjene načela otvorenog pravosuđenja koji proizlazi iz prava stranaka na saslušanje, a odnosi se na dužnost suda na prikidan način upozoriti stranke na deficit procesnog materijala i prema potrebi razmotriti i pravna pitanja spora, s ciljem saniranja deficitia, a kako ne bi bile zatećene presudom – odlukom iznenadenja, iz koje bi tek saznale za pogrešnu percepciju spora.

Ključne riječi: pravo na saslušanje, otvoreno pravosuđenje, deficit procesnog materijala, zabrana presude iznenadenja.

1. UVOD

U članku 6. st. 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda¹ određeno je da svatko ima pravo da se o njegovim građanskim pravima i obvezama odluči na raspravi koja mora imati propisane pretpostavke, a koje se odnose na osnovna jamstva pravičnosti sudskog postupka, oz ostalo, i na jednakost oružja i kontradiktornost. Ta se prava izjednačuju s **pravom stranaka na saslušanje** i temelj su prava na pravično suđenje. Pravo stranaka na saslušanje nije samo u davanju mogućnosti strankama u postupku da se očituju na navode protivne stranke u cilju uspjeha u sporu, nego i omogućiti strankama da se upoznaju i očituju o prijedlozima, navodima i mišljenjima svih

tijela i osoba koja mogu utjecati na donošenje odluke. Zbog toga je pravo stranaka izjasniti se **o svim činjeničnim i pravnim aspektima spora**, ne samo svojima već i onima koje sud smatra odlučnima za donošenje odluke. Tom pravu stranaka, u sklopu **načela otvorenog pravosuđenja**, odgovara opća dužnost suda, prema potrebi, raspravljati sa strankama o činjeničnim i pravnim pitanjima spora, te posebna procesna **dužnost suda** u upravljanju postupkom, slučaju **deficita procesnog materijala**, potaknuti stranke i druge sudionike postupka da u okviru njihovih raspravnih ovlaštenja saniraju deficit procesnog materijala i s tim u vezi razmotri s njima i pravna pitanja spora, kako bi izbjegle **presudu – odluku iznenadenja**, iz koje bi tek saznale za svoju pogrešne percepcije spora.

Ratio legis načela otvorenog pravosuđenja u redovnom parničnom postupku, s aspekta deficit procesnog materijala, jest dužnost suda, povezana s novim sustavom procesnih prekluzija, na prikidan način upozoriti stranku, koja nosi teret tvrdnje i dokazivanja, na deficite tvrdnji i dokaza i tako omogućiti stranci pravovremeno sanirati deficite.

U sklopu te teme cilj nam je provjeriti stajalište doktrine i sudske prakse u primjeni Zakona o parničnom postupku², nakon No-

Piše:

mr. sc.
Antun Šagovac

odvjetnik u
Velikoj Gorici

¹ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1., 4., 6., 7 i 11., (Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 18/97, 6/99 – proč. tekst 8/99 – isp. 14/02 106)

² Zakon o parničnom postupku (Narodne novine 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14 – dalje: ZPP).

Ratio legis načela otvorenog pravosuđenja u redovnom parničnom postupku, s aspekta deficita procesnog materijala, jest dužnost suda, povezana s novim sustavom procesnih prekluzija, na prikladan način upozoriti stranku, koja nosi teret tvrdnje i dokazivanja, na deficite tvrdnji i dokaza i tako omogućiti stranci pravovremeno sanirati deficite.

vele ZPP-a 2003., u odnosu na neujednačenu primjenu pravila otvorenog pravosuđenja u slučaju deficita procesnog materijala, u kontekstu odnosa **raspravnog načela** i načela **otvorenog pravosuđenja** (koje ublažava raspravno načelo), a u vezi s pravom stranaka na saslušanje, jamstva pravičnog postupka i procesne prekluzije iznošenja novata zaključenjem prethodnog postupka i u žalbenom postupku.

U sudskoj praksi ZPP-a 56/76 primjena pravila o otvorenom pravosuđenju, do Novele ZPP-a 2003³, s motrišta zabrane presude iznenađenja, nije imala uporišta s obzirom da je važilo načelo materijalne istine i da su stranke u žalbi mogle iznositi novote.

Pravila o otvorenom pravosuđenju bila su sredstvo utvrđenja materijalne istine pa koncept zabrane presude iznenađenja nije bio prihvaćen u sudskoj praksi.

U okviru jugoslavenske doktrine građanskog procesnog prava pozornost zasluguje *Esej o otvorenom pravosuđenju*.⁴

Međutim, usamljena doktrinarna zalaganja za otvoreno pravosuđenje dobila su na važ-

3 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Narodne novine 117/03).

4 Triva, Siniša, Novo parnično procesno pravo- Esej o otvorenom pravosuđenju, Informator, Zagreb, 1997., str. 209-225.

nosti tek napuštanjem načela materijalne istine i deklariranjem otvorenog pravosuđenja kao načela postupka.

2. Normativni okvir primjene načela otvorenog pravosuđenja

Prema načelu otvorenog pravosuđenja, sud je dužan biti *aktivni činitelj* upravljanja parnicom i odlučivanja i suodgovoran je za **svestrano raspravljanje predmeta spora** u funkciji učinkovite primjene prava stranaka na saslušanje u parničnom postupku, a koje pravo je implicitno sadržano i u članku 6. st. 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.⁵

Pravo stranaka na saslušanje temelji se na članku 5. st. 1. ZPP-a, koji propisuje da će sud svakoj stranci dati mogućnost izjasniti se o zahtjevima i navodima protivne stranke, te članku 7. st. 3. ZPP-a koji propisuje da sud ne može svoju odluku utemeljiti na činjenicama i dokazima o kojima strankama nije dana mogućnost da se izjasne. Djelotvornom primjenom navedenih zakonskih odredbi treba omogućiti strankama u parničnom postupku izjasniti se o svim okolnostima relevantnim za odlučivanje, čime to pravo ima samostalnu autonomnu (procesnu) vrijednost, jer stranci jamči polož subjekta u postupku prema drugoj stranci, ali i prema суду koji odlučuje o njenim pravima.⁶

Novelom ZPP-a 2003. napušteno je načelo materijalne istine i prihvaćeno raspravno načelo, čime su afirmirani teret tvrdnje i subjektivni teret dokazivanja.

Novelom je kreiran novi stavak 2. članka 219. ZPP-a, u odnosu na ovlaštenje suda upozoriti stranke na njihovu dužnost iznošenja odlučnih činjenica i predlaganje određenih dokaza.

Noveliran je članak 298. ZPP-a i propisano da će sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća, tijekom rasprave u mjeri u kojoj je to

5 Triva-Dika, *Gradansko procesno pravo*, Zagreb, 2004., str. 151.

6 Galić, Aleš, *Pravo na saslušanje i pravna pravila*, Zbornik Pravnoga fakulteta u Zagrebu, 2006/2 i 3, str. 482. i 483.

potrebno sa strankama razmotriti i pravna pitanja spora.

Dužnost suda da, prikladno okolnostima, skrene pozornost stranke na deficit procesnog materijala, još je više dobila na važnosti **Novelom ZPP-a 2013⁷** podjelom prvostupanjskog postupka na dva stadija, prethodni postupak i glavnu raspravu, zbog relativne procesne prekluzije iznošenja novota nakon zaključenja prethodnog postupka, a u kontekstu pravovremenog ispunjavanja dužnosti primjene načela otvorenog pravosuđenja i pravovremenog saniranja možebitnog deficitia procesnog materijala. Odredbe prijašnjih članaka 296. i 298. ZPP-a nalazile su se među odredbama o glavnoj raspravi. Novelom 2013. premještene su u novi članak 288.a ZPP-a, među odredbe o pripremanju glavne rasprave, s ciljem da sud na pripremnom ročištu raspravljanjem činjeničnih i pravnih aspekata spora i na drugi način potakne stranke da iznesu sve odlučne činjenice i označe ili dopune dokazne prijedloge. Prema članku 288.a st. 2. ZPP-a, sud će postavljanjem pitanja i na drugi svrshodan način nastojati da se tijekom pripremnog ročišta **iznesu sve odlučne činjenice, da se dopune nepotpuni navodi stranaka o važnim činjenicama, da se označe ili dopune dokazna sredstva** koja se odnose na navode stranaka i da se daju **sva razjašnjenja potrebna za utvrđenje činjeničnog stanja** važnog za odluku. U mjeri u kojoj je to potrebno radi ostvarivanja tog cilja, sud će sa strankama **razmotriti i pravna pitanja spora**.

Deficit tvrdnji o odlučnim činjenicama valja sagledati u sklopu mjerodavne pravne norme, a deficit dokaznih prijedloga u odnosu na dokazivanje navoda stranke prema pravilima o raspodjeli tereta dokazivanja.

Sud može do zaključenja prethodnog postupka, kada ocijeni da je to svrshodno za pravilno rješenje spora, **upozoriti stranke** na njihovu dužnost iz članka 219. st. 1. ZPP-a, a osobito na potrebu **iznošenja odlučnih činjenica i predlaganja određenih dokaza**

te iznijeti razloge zbog kojih smatra da je to potrebno (čl. 219. st. 2. u vezi s čl. 219. st. 1. ZPP-a).

U članku 311. st. 2. ZPP-a, uz ostalo, propisana je dužnost suda brinuti se da se predmet spora **svestrano raspravi**, pa iz te odredbe, u sklopu dužnosti suda u upravljanju postupkom, izvodimo zaključak o općoj dužnosti suda raspraviti sa strankama činjenična i pravna pitanja spora.

Izraz *nastojati* u članku 288.a st. 2. ZPP-a, može se iščitati i tumačiti kao **dužnost suda** pitanjima i upućivanjem, na prikidan način, staviti strankama na znanje postojanje deficitia tvrdnji ili dokaznih prijedloga i potrebu saniranja deficitia, radi utvrđenja relevantnog činjeničnog stanja. **Odredba članka 288.a st. 2 ZPP-a predstavlja smjernicu kada i kako sud mora djelovati, a ne ostati pasivan.** S obzirom na to da je deficit procesnog materijala, u pravilu, posljedica pogrešne materijalno-pravne kvalifikacije spora, sud će sa strankama **razmotriti i pravna pitanja spora** i tako im ukazati na potrebu saniranja deficitia. U navedenoj zakonskoj odredbi određeno je **sud će postavljanjem pitanja, i na drugi svrshodan način**, a to logično eksplikite znači uvijek kada postoji deficit procesnog materijala. Aktivnosti suda u primjeni načela otvorenog pravosuđenja korespondiraju s pravom stranaka na saslušanje i njegovim ovlaštenjima u upravljanju pripremnim ročištem i glavnom raspravom. Izraz **sud može** kad ocijeni da je to svrshodno u članku 219. st.2. ZPP-a u vezi sa supstanciranjem činjeničnog i dokaznog materijala, ne ovlašćuje sud na diskrecijsko neobvezujuće postupanje kada postoji deficit procesnog materijala zbog pogrešne pravne percepcije spora. Arbitraran pristup otklanjanju deficitia procesnog materijala, od slučaja do slučaja, protivan je pravu stranke na saslušanje, u okviru pravnog standarda *jednakosti oružja* i jamstva pravičnog postupka. Možebitno fakultativno ovlaštenje suda moglo bi imati za posljedicu potencijalnu mogućnost nejednakog postupanja u identičnim slučajevima. Procesni relativi-

⁷ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Narodne novine 25/13).

zam, koji se manifestira izbjegavanjem suda u preuzimanju svoga dijela odgovornosti za saniranje deficitu procesnog materijala, protivan je konkretnoj individualnoj zaštiti povrijedjenih ili ugroženih građanskih prava, koja zahtijeva **pravnu sigurnost** u primjeni metode otvorenog pravosuđenja, kao brane od presude iznenađenja.

Iz citiranih zakonskih odredbi mogu se iščitati tri međusobno isprepletena segmenta sučevih dužnosti u okviru načela otvorenog pravosuđenja, i to: opća dužnost raspravljanja; posebna dužnost suda da primjereno potiče stranke na saniranje deficitu procesnog materijala i razmatranje pravnih pitanja; ispunjavanjem navedenih procesnih dužnosti spriječiti donošenje presude iznenađenja.

3. Dužnost suda primjeniti pravila otvorenog pravosuđenja u slučaju deficitu procesnog materijala

Iz normativnog iskaza citiranih zakonskih odredbi o otvorenom pravosuđenju, s motrišta deficitu procesnog materijala, može se sa sigurnošću zaključiti postojanje sučeve dužnosti prikladno usmjeriti stranku da sanira deficit, a koja dužnost korespondira s pravom stranke na saslušanje. Nakon Novelle ZPP-a 2003., a osobito 2013., bilo je za očekivati da će se i sudska praksa jedinstveno opredijeliti za koncept sučeve dužnosti primjene pravila otvorenog pravosuđenja, u slučaju deficitu procesnog materijala u ostvarivanju djelotvornog prava stranaka na saslušanje i jamstva pravičnog suđenja.

Različiti deficiti procesnog materijala doveđe do različitih pojavnih mogućnosti sučevih dužnosti prikladnog poticanja stranke u korištenju raspravnih ovlaštenja (da se ne protumači kao pristranost):

- razjašnjenje svih potencijalno važnih činjeničnih i pravnih pitanja
- dopuna nepotpunih tvrdnji o odlučnim činjenicama
- iznošenje tvrdnji o odlučnim činjenicama
- dopuna dokaza
- označavanje dokaza ako stranka uopće

nije predložila dokaze, u pravilu zbog pogrešne pravne percepcije.

Dužnost suda primjeniti metodu otvorenog pravosuđenja potvrđuje suodgovornost suda za prikupljanje deficitarnog procesnog materijala, prikladnom mjerom poticanja na saniranje deficitu, jer neispunjeno dužnosti predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka.

4. Odnos načela otvorenog pravosuđenja i relativne procesne prekluzije iznošenja novota zaključenjem prethodnog postupka

Procesnu prekluziju iznošenja novota sa zaključenjem prethodnog postupka i u žalbenom postupku potrebno je dovesti u vezu s načelom otvorenog pravosuđenja iz kojeg proizlazi i suodgovornost suda za pravilno utvrđenje relevantnog činjeničnog stanja, u kontekstu poticanja stranke na saniranje deficitu procesnog materijala. Izbalansirani odnos pravila o prekluziji iznošenja novota i suodgovornosti suda u odnosu na pravovremeno saniranje deficitu procesnog materijala jest od krucijalne važnosti, jer prekluzije nisu promijenile osnovne procesne vrijednosti postupka koje strankama jamče pravo na saslušanje i sigurno utvrđenje spornih činjenica.

Sud je prema članku 284. st. 3. u vezi s člankom 299. st. 2. ZPP-a dužan stranke upozoriti da zaključenjem prethodnog postupka prestaje mogućnost iznošenja novota, osim ako ih bez svoje krivnje nisu mogle iznijeti.

Prema načelu otvorenog pravosuđenja iz članka 288.a st. 2. ZPP-a, u slučaju deficitu procesnog materijala, sud će pravovremeno prema okolnostima slučaja i proporcionalno činjeničnoj i pravnoj prirodi spora, na prikladan način upozoriti na deficit i potrebu saniranja deficitu, kako bi stranka mogla pravovremeno sanirati deficit i spriječiti donošenje formalne presude na temelju tereta tvrdnje i subjektivnog tereta dokazivanja, koja bi presuda, bez primjene pravila o otvorenom pravosuđenju, za stranku

bila presuda iznenađenja. Sud ima dužnost pravovremeno, u pravilu, prije zaključenja prethodnog postupka, uputiti strankama pitanja i na drugi prikladan način djelovati, radi saniranja deficitia procesnog materijala. U pitanju je **suodgovornost suda za idealno činjenično stanje** (*richterliche Mitverantwortung*). Na strankama je odgovornost za pravovremeno iznošenje tvrdnji i dokaznih prijedloga do zaključenjem prethodnog postupka.

Sud svoja prikladna upozorenja i pitanja upućena strankama i pravne stavove u odnosu na deficit procesnog materijala treba jasno i precizno unijeti u zapisnik s pripremnog ročišta, odnosno podredno s glavne rasprave. Sud nema navedenu procesnu dužnost ako nema deficitia procesnog materijala. Stranke mogu tijekom glavne rasprave iznosići nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako ih bez svoje krivnje nisu mogle iznijeti, odnosno predložiti prije zaključenja prethodnog postupka (čl. 299. st. 2. ZPP-a). Krivnja stranke za iznošenje novota tek na glavnoj raspravi, ne može se ocijeniti neovisno od dužnosti suda da stranku usmjeri na korištenje raspravnih ovlaštenja radi saniranja deficitia procesnog materijala prije zaključenja prethodnog postupka i njegove suodgovornosti za svestrano raspravljanje predmeta spora.

Treba objektivno ocijeniti mogućnost iznošenja relevantnog činjeničnog i dokaznog materijala u tijeku glavne rasprave zbog prethodnog neispunjavanja dužnosti suda u slučaju deficitia procesnog materijala u odnosu na poticanje stranaka radi iznošenja deficitarnog relevantnog činjeničnog i dokaznog materijala. Ako sud nije ispunio svoju dužnost razmatranja sa strankama i pravnih pitanja spora, radi saniranja deficitia procesnog materijala prije zaključenja prethodnog postupka, nego tek tijekom glavne rasprave, u tom slučaju se strankama ne može pripisivati krivnju ako postoji potreba dopune činjeničnog i dokaznog materijala. **Konvenциjsko jamstvo pravičnog postupka temelji se na shvaćanju da sud ne smije pripisivati**

strankama negativne posljedice vlastitih grešaka.

Međutim, niti zaključenjem prethodnog postupka, logično, **nije nastupila i prekluzija dužnosti suda svestranog raspravljanja predmeta spora i opće dužnosti raspravljanja sa strankama činjeničnih i pravnih pitanja** ako se na osnovi rezultata raspravljanja može zaključiti da postoji deficit procesnog materijala. Zbog toga sud i na glavnoj raspravi treba omogućiti raspravljanje radi dobivanja novog deficitarnog procesnog materijala kada je to posljedica njegove nove drugačije pravne ocjene spora, uzimajući u obzir i rezultate dokazivanja. Iznošenje novih činjenica i dokaznih prijedloga bit će opravdano, jer stranke nisu svojom krivnjom bile pasivne, već upravo zato što sud nije na vrijeme ispunio svoju dužnost otvorenog pravosuđenja, u pravilu zbog toga što je imao u vidu drugačiju materijalno pravnu kvalifikaciju spora.

Ako postoji pogrešna pravna ocjena pravostupanjskoga suda, u tom slučaju sud nije niti smatrao bitnim određeni procesni materijal, pa nije niti bio svjestan deficitia procesnog materijala, pa stranke nije ni upozorio na deficit. No, u tom slučaju je u pitanju pogrešna primjena materijalnog prava, koja, u pravilu, ima za posljedicu nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

Budući da u hrvatskom parničnom postupku sudska praksa svojim autoritetom ima sve veću važnost, s jedne strane, a s druge strane da je podložna i promjenama, to bi sud i na to trebao pravovremeno skrenuti pozornost strankama ako stranka ima pogrešnu pravnu percepciju spora prema prijašnjoj sudskej praksi, a što ima za posljedicu deficit procesnog materijala, a radi potrebe njegovog saniranja, a što može biti i nakon zaključenja prethodnog postupka.

5. Zabrana presude iznenađenja

Presuda iznenađenja postoji kada sud utemelji presudu na činjeničnim i pravnim elementima spora koji su stranci nepoznati. To su presude na osnovi deficitia tvrdnji ili doka-

za koje je stranka, koja je izgubila spor, smatrala neodlučnim, ili ih je previdjela i tek iz presude saznaje da su njene činjenične tvrdnje i dokazni prijedlozi bili deficitarni, zbog pogrešne percepcije spora, a na što sud pretvodno nije upozorio, pa je zbog toga iznenadena presudom. Ako stranka na poticaj suda ne sanira deficit procesnog materijala, presuda donesena prevladavanjem deficitu primjenom tereta tvrdnje ili subjektivnog tereta dokazivanja, neće biti iznenadjenje za stranku. **Teret tvrdnje** odgovara na pitanje kako sud treba odlučiti ako u postupak nisu unesene sve činjenice koje su potrebne da bi se primijenila pravna norma. Ako činjenica ne postane predmet dokazivanja, ne može se zaključivati o njenom postojanju. Štetne posljedice propuštanja snosi stranka koja nosi teret tvrdnje. **Presuda na teretu tvrdnje** nije propisana, već je posljedica vezanosti suda za tvrdnje stranaka o odlučnim činjenicama i donosi se bez dokazivanja, i u takvoj procesnoj situaciji ne postoji *non liquet*. **Subjektivni teret dokazivanja** posljedica je raspravnog načela da samo stranke predlažu dokaze radi izbjegavanja gubitka spora. Ako stranka ne predloži dokaz i izostane utvrđenje odlučne činjenice, gubi spor.

Radi sprječavanja presuda iznenadjenja na važnosti su dobine procesne dužnosti suda u primjeni načela otvorenog pravosuđenja u vezi s ostvarenjem **prava stranaka na saslušanje**. Odredbu članka 288.a, st. 2. ZPP-a dužnost suda primijeniti načelo otvorenog pravosuđenja, treba *ratio legis* tumačiti legitimno, ekstenzivno, logički, sustavno i teleološki u funkciji **zabrane presude iznenadenja** i suodgovornosti suda za pravilno utvrđenje činjeničnog stanja.

U konkretizaciji načela otvorenog pravosuđenja treba se izrijekom nedvosmisleno odrediti za **zabranu presude iznenadenja** na temelju prava stranke na saslušanje, a što je osnovno ljudsko pravo. Nakon Novele ZPP-a 2003., a osobito 2013., bilo je za očekivati da će se i doktrina i sudska praksa opredijeliti za **zabranu presude iznenadenja**. **Zabranu presude iznenadenja i bez izričite norma-**

tivne zabrane izvodi se iz prava stranaka na saslušanje i jamstva pravičnog suđenja. Pravnu zaštitu od nezakonite presude iznenadenja treba osigurati i na ustavnopravnoj razini odlučivanja u povodu ustavnih tužbi, a kako to postoji i u pravnim sustavima susjednih, nama bliskih država prema pravnoj tradiciji. **Kleinov izvorni sustavni koncept parničnog postupka, u kojem je sudac suodgovoran, i danas jest nezaobilazan i ne smijemo pristati uz ona stajališta kojima je samo uzvišeni cilj postupka presuda u razumnom roku utemeljena na procesnoj (formalnoj) istini bez suodgovornosti suda za utvrđenje relevantnog činjeničnog stanja.**

Sud ne nadomještava aktivnost stranke, jer o stranci ovisi hoće li odgovoriti na poticaje suda. Stranke su i dalje odgovorne za utvrđenje relevantnog činjeničnog stanja. Stranke ne moraju udovoljiti prikladnim poticajima suda i sanirati deficit tereta tvrdnji i dokaznih prijedloga, ali svojom pasivnošću svjesno prihvaćaju pravne posljedice.

U Austriji je Novelom ZPO-a 2002. godine prema paragrafu 182.a izričito propisana zabrana presude iznenadenja i sud ne smije utemeljiti svoju odluku na pravnim aspektima koje je jedna stranka očito previdjela ili ih je smatrala nebitnima, ako to nije prethodno raspravio sa strankama i dao im mogućnost izjašnjenja.

Međutim, i prije navedene Novele, u praksi i teoriji bio je jasno izgrađen koncept zabrane presude iznenadenja⁸ na temelju prava na saslušanje stranaka, pa je i to argument da se hrvatska sudska praksa jasno odredi u pogledu zabrane presude iznenadenja usprkos tome što to nije izričito propisano u ZPP-u.

6. Sankcioniranje presude iznenadenja

Povreda pravila o otvorenom pravosuđenju postoji kada sud svojom aktivnošću nije dje-lovalo na prikidan način u poticanju stranke da sanira deficit procesnog materijala. Izravna posljedica povrede sudačke dužnosti pitanja prema načelu otvorenog pravosuđenja

⁸ Triva, Esej, str.216. i 217.

jest **presuda-odluka iznenađenja**, formalno utemeljena na teretu tvrdnje ili subjektivnom teretu dokazivanja,⁹ koja predstavlja i povredu prava stranke na saslušanje. Presuda iznenađenja sama po sebi predstavlja povredu odredbi o otvorenom pravosuđenju i može se pobijati zbog tzv. **relativno bitne povrede odredaba parničnog postupka** iz članka 354. st. 1. u vezi s člancima 288.a st. 2., 219. st. 2. i 5. ZPP-a, ali i, u pravilu, čl. 221.a ZPP-a, ako je povreda dužnosti primjene pravila o otvorenom pravosuđenju bila, ili je mogla biti, od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude. Na relativno bitne povrede odredaba parničnog postupka drugostupanjski sud pazi samo ako su istaknute u žalbenim razlozima.

U pravnom lijeku stranka treba navesti koje bi to deficitarne činjenice bile iznesene i dokazi predloženi da je sud usmjerio stranku na saniranje deficita, a što ne treba miješati s novotama, jer je u pitanju ukazivanje na relativno bitnu povredu postupka. Ako bi se navedeni navodi stranke smatrali novotama, u tom slučaju bi to negiralo relativno bitnu povredu kao žalbeni, odnosno revizijski razlog.

Povrede zakonskih odredbi o otvorenom pravosuđenju su, u pravilu, relativno bitne povrede odredaba parničnog postupka, jer nisu propisane kao apsolutno bitne povrede, a formalno ne predstavljaju žalbeni razlog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Sud zbog deficita tvrdnji o odlučnim činjenicama nije niti utvrđivao njihovo postojanje, pa nema niti pogreške u njihovoj ocjeni. Povredu procesnih odredbi o otvorenom pravosuđenju zbog presude iznenađenja, u povodu žalbe, drugostupanjski sud će sankcionirati, u pravilu, ukidanjem prvostupanske presude. Presuda se ne ukida da bi se utvrdile deficitarne činjenice, nego da bi se strankama dala mogućnost da iznesu deficitarne činjenice, a za koje zbog procesne povrede suda nisu znale da su odlučne.

Stranka koja je uspjela u prvostupanskom

postupku može se pouzdati da nema deficit procesnog materijala.

Kada drugostupanjski sud koristi reformacijske ovlasti postupajući u funkciji prvostupanskog suda, osobito zbog zabrane dvostrukog ukidanja, radi davanja mogućnosti stranci sanirati deficit procesnog materijala, može provesti drugostupansku raspravu. Drugostupanske rasprave, u pravilu, ne prakticiraju se u hrvatskoj drugostupanskoj sudskoj praksi, zbog čega postoji i kontradikcija između normativne podloge i postupanja drugostupanskih sudova.

Prilikom održavanja drugostupanske rasprave postoji mogućnost da se tek tada utvrdi deficit procesnog materijala, pa je i drugostupanjski sud dužan aktivno djelovati na stranke da saniraju deficit procesnog materijala. Ako to sud propusti učiniti, postoji povreda pravila o otvorenom pravosuđenju ako sud donese nepovoljniju odluku na osnovi tereta tvrdnje i subjektivnog tereta dokazivanja na temelju deficita procesnog materijala. Takvu odluku iznenađenja stranka može pobijati revizijom zbog relativno bitne povrede odredaba parničnog postupka u drugostupanskom postupku.

Relativno bitna povreda parničnog postupka kao razlog za redovnu reviziju može biti i u slučaju povrede učinjene u prvostupanskom postupku na koje se žalitelj pozvao u žalbi, a drugostupanjski je sud u povodu žalbe propustio sankcionirati, pa je time ova povreda postala i povredom u drugostupanskom postupku (čl. 385. st. 2. ZPP-a).

Zbog povrede pravila otvorenog pravosuđenja, u povodu presude iznenađenja, logično se može podnijeti i izvanredna revizija u sklopu zakonskih pretpostavki određenih u članku 382. st. 2. ZPP-a.

Žalba i revizija trebaju sadržavati razloge iz kojih proizlazi zaključak da postoji uzročna veza između povrede procesnih odredbi otvorenog pravosuđenja i nepovoljnog ishoda postupka. U žalbi, odnosno reviziji, treba konkretizirati propuste suda u povredi procesnih odredbi u slučaju deficita procesnog materijala i učiniti vjerojatnim da je

⁹ Vidi Šagovac, A., Ekspanzija odlučivanja primjenom pravila o teretu dokazivanja, Hrvatska pravna revija

sud pravilno primijenio procesne odredbe o dužnosti upoznavanja stranaka s deficitom procesnog materijala da bi to imalo za rezultat drugačiji, povoljniji ishod postupka.

7. Sudska praksa o primjeni pravila otvorenog pravosuđenja

Normativna konkretizacija raspravnog načela novelama ZPP-a, iako se to sustavno moglo provesti samo donošenjem novog ZPP-a, obuhvatila je otklanjanje i ideoloških elemenata u parničnom postupku, pa je bilo legitimno očekivati da će i sudska praksa acceptirati dužnost suda postupati prema načelu otvorenog pravosuđenja, u slučaju deficita procesnog materijala i zauzeti pozitivno stajalište o zabrani presude iznenađenja.

Međutim, hrvatska sudska praksa nema ujednačen koncept primjene načela otvorenog pravosuđenja u slučaju deficita procesnog materijala i sučeve dužnosti poticanja stranaka na saniranje, a što je posljedica izbjegavanja suodgovornosti za pravilno utvrđenje relevantnog činjeničnog stanja.

Navedene odluke pojedinih sudova uvjetno smo podijelili: odluke u kojima se prihvaća i sankcionira dužnost suda primijeniti pravila načela otvorenog pravosuđenja, u slučaju deficita procesnog materijala; odluke koje primjenu smatraju fakultativnim ovlaštenjem suda; te odluke u kojima se zauzima stav o pasivnom succu i čistom raspravnom načelu prema kojem sudac nema dužnosti primjenjivati pravila o otvorenom pravosuđenju. Podjela je uvjetna, jer se u pojedinim odlukama spominje više stajališta, a osobito se naglašava nepostojanje dužnosti suda u predmetima u kojima stranke zastupa odvjetnik.

- a) Dužnost suda primijeniti pravila otvorenog pravosuđenja, u slučaju deficita procesnog materijala
1. Presuda Županijskoga suda u Bjelovaru broj Gž-369/07-2 od 15. ožujka 2007. godine
Ako sud saslušanjem predloženih svjedoka i stranaka ne može utvrditi činjenice važne

za donošenje odluke, upozorit će stranke na njihovu dužnost iznošenja činjenica i predlaganje dokaza na kojima temelje svoj zahtjev ili pobijaju navode i dokaze protivnika, a razmotrit će sa strankama i pravna pitanja u mjeri u kojoj je to potrebno za utvrđivanje činjeničnog stanja važnog za donošenje odluke (otvoreno pravosuđenje), pa ako tako sud nije postupio, počinio je relativno bitnu povredu odredaba parničnog postupka.

“Nakon što je sud prvog stupnja ocijenio da ne može utvrditi da li je i koliko je koji od bračnih drugova u stjecanje uložio od svoje posebne imovine, pogrešno je primijenio odredbu iz čl. 221a. ZPP-a zaključujući da je tužiteljica dokazala svoje stjecanje time što tuženica nije dokazala da tužiteljičino ulaganje nije postojalo, jer u smislu navedenoga teret dokazivanja je imala tužiteljica, a nije ga imala tuženica.

U tome smislu sud prvog stupnja postupiti će u ponovljenom suđenju i to tako što će prema odredbi iz čl. 219. st. 2 ZPP-a upozoriti stranke na njihovu dužnost iznošenja činjenica i predlaganja dokaza na kojima temelje zahtjeve ili kojima pobijaju navode i dokaze protivnika, a u mjeri u kojoj je to potrebno sud će sa strankama razmotriti i pravna pitanja spora (čl. 298. ZPP-a) s obzirom na pravne propise koji su se primjenjivali u vrijeme stjecanja, a ne one koji su stupili na snagu 27 godina nakon toga.”

2. Rješenje Županijskoga suda u Varaždinu broj Gž-838/09 od 24. kolovoza 2009. godine

Točno je da u parničnom postupku vrijeđi načelo tereta dokaza, te da u smislu čl. 219. st. 1. ZPP-a svaka strana mora iznijeti sve činjenice i dokaze kojima dokazuje svoje tvrdnje, odnosno kojima opovrgava tvrdnje protivne strane, a isto tako da parnični sud nije ovlašten sam provoditi dokaze.

Međutim, navedeno načelo o teretu dokazivanja ni u kom slučaju ne znači da parnični sud ne mora primijeniti načelo otvorenog pravosuđenja i strankama predočiti

kojim dokazima se mogu dokazati koje od činjenica, odnosno koje su činjenice relevantne za donošenje meritorne odluke. U konkretnom slučaju prvostupanjski sud u ponovljenom postupku nije utvrdio relevantne činjenice, niti je primijenio načelo otvorenog pravosuđenja, radi čega je ostalo činjenično stanje nepotpuno utvrđeno, pa je radi toga valjalo primjenom odredbe čl. 370. ZPP-a usvojiti žalbu i ukinuti pobijanu presudu, te predmet vratiti sudu prvoga stupnja na ponovno suđenje, s time da će se nova glavna rasprava održati pred drugim sucem pojedincem prvostupanjskog suda u smislu odredbe čl. 371. ZPP-a.

U nastavku postupka... također će sud prvoga stupnja zatražiti od tužitelja izjašnjenje da li se predmetna dokumentacija – rješenje o gradevinskoj i uporabnoj dozvoli i zapisnik o pregledu predmetnog objekta, koja je dostavljena u spis na zadnjoj raspravi, odnosi na predmetnu transformaciju ili ne, što je pak u protivnosti sa žalbenim navodima punomoćnika tužitelja da tužitelj ne raspolaže nikakvom dokumentacijom.

3. Rješenje Županijskoga suda u Sisku broj Gž-1363/2014-3 od 19. siječnja 2016.

“Sud je bio dužan upozoriti tužitelja na iznošenje činjenica i predlaganje dokaza u smislu čl. 219. st. 2. ZPP-a, tim više što je tužitelj predlagao veći broj dokaza u tužbi koje sud nije proveo.”

4. Rješenje Visokoga trgovačkog suda Republike Hrvatske broj Pž-6698/05-3 od 13. siječnja 2009.

“Sud će na temelju čl. 109. st. 1. ZPP-a pozvati tužitelja da odredi tužbeni zahtjev u skladu s odredbom čl. 180. SZ-a. Ako tužitelj postupi po pozivu suda, sud će na temelju čl. 219. st. 2. ZPP-a upozoriti stranke da iznesu činjenice i predlože dokaze na kojima temelje svoj zahtjev ili kojima pobijaju navode i dokaze protivnika, a osobito da predlože izvođenje dokaza uvidom u tužiteljevu prijavu potraživanja, zapisnik s ispitnog ročišta i rješenje o

utvrđenim odnosno osporenim tražbinama.”

5. Rješenje Visokoga trgovačkog suda Republike Hrvatske broj Pž-8803/03-3 od 6. rujna 2006.

“Pri tome, sud prvog stupnja dužan je voditi računa i o odredbi čl. 219. st. 2. ZPP-a, tj. kad ocjeni da je to svrshodno za pravilno rješenje spora, upozoriti stranke na njihovu dužnost iznošenja činjenica i dokaza na kojima temelje svoje zahtjeve ili kojima pobijaju navode i dokaze protivnika, a osobito na potrebu iznošenja odlučnih činjenica i predlaganja određenih dokaza, vodeći računa da je dužan iznijeti razloge zbog kojih smatra da je potrebno. Sud će u ponovnom postupku otkloniti i bitne povrede odredaba parničnog postupka na koje je upozoren ovim rješenjem, te donijeti novu, na zakonu zasnovanu odluku.”

6. Sudačka dužnost primjene načela otvorenog pravosuđenja može se iščitati iz presude Vrhovnoga suda Republike Hrvatske broj Rev 1590/09-2. od 30.ožujka 2011. Sud je u razlozima presude ocijenio da je prvostupanjski sud pravilno utemeljio presudu na primjeni pravila o teretu dokazivanja, jer je tužitelj iako upozoren na osnovi članka 219. st. 2 ZPP-a na potrebu izvođenja relevantnog dokaza, propustio predložiti dokaz, a bez čijeg izvođenje sud nije uspio sa sigurnošću utvrditi odlučne činjenice.

Nakon što je sud upozorio stranku na deficit procesnog materijala a stranka je ostala pasivna, sud je ispunio svoju procesnu dužnost i nepovoljna odluka nije iznenađenje za stranku.

b) Fakultativno ovlaštenje suda u primjeni pravila otvorenog pravosuđenja i nepostojanje dužnosti primjene ako stranku zastupa odvjetnik

1. Presuda Vrhovnoga suda Republike Hrvatske broj Revr 66/2015-2 od 14. siječnja 2015.

Također, tvrdnja o povredi načela otvorenog pravosuđenja ne može upućivati na

postojanje bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP-a.

Glede tvrdnje o povredi odredbe čl. 219. st. 2. ZPP-a, kojom je uređeno načelo otvorenog pravosuđenja, treba odgovoriti da sud doista može, kad ocijeni da je to svršishodno, upozoriti stranke na njihove dužnosti iznošenja činjenica i predlaganja dokaza na kojima temelje svoj zahtjev ili kojima pobijaju navode i dokaze protivnika.

Međutim, u ovom postupku tužitelja je kao punomoćnik zastupao dipl. pravnik u radnom odnosu u Sindikatu, a potom iz reda odvjetnika, a suglasno načelu jednakosti procesnih subjekata i načelu kontradiktornosti, stranke su bile upoznate sa stavovima suda od kojih je zavisilo usmjeravanje parnice, posebice nakon razloga navedenih u prethodno donesenoj ukidnoj odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske u ovom predmetu.

Sud ne može pretpostaviti koji konkretni dokazi eventualno stranci stoje na raspolaganju, a još je Zakonom o izmjenama i dopunama ZPP/03 napuštena odredba po kojoj je sud imao inkvizitorna ovlaštenja potpuno i istinito utvrditi činjenično stanje, a suglasno čl. 7. st. 1. ZPP-a, stranke su dužne iznijeti činjenice na kojima temelje zahtjeve i predložiti dokaze kojima se utvrđuju činjenice, a što je ponovljeno i u odredbi čl. 219. st. 1. ZPP-a.

Zbog svega toga revizijski sud ne nalazi da je u postupku pred drugostupanjskim sudom (suglasno čl. 385. st. 1. toč. 2. ZPP-a) mogla biti ostvarena relativno bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi s čl. 219. st. 2. ZPP-a, na koju se podnositelj revizije poziva.

2. Presuda Županijskoga suda u Koprivnici broj Gž-1806/10-2 od 21. prosinca 2010. Nije osnovan žalbeni razlog tužitelja da ga je sud bio dužan upozoriti na nedostajuce dokaze, jer sud na temelju čl. 219. st. 2. ZPP-a, prema obvezujućem stavu ovoga suda, nije na to dužan upozoriti stranku

koja ima punomoćnika s obzirom da je u parnici zastupa osoba koja posjeduje stručna znanja.

3. Presuda Vrhovnoga suda Republike Hrvatske broj Rev x 148/2010-2 od 24. studenoga 2010. god.

“Nadalje, ne postoji obveza suda (prema odredbi čl. 219. st. 2. ZPP-a) na upozorenje stranaka i njihovu dužnost da iznose činjenice i dokaze na kojima temelje svoj zahtjev ili kojima pobijaju navode i dokaze protivnika. Sud je u svojim odlukama obrazložio koje dokaze je proveo i što je na temelju tih dokaza utvrdio.”

- c) Pasivnost suda i ideja o čistom raspravnom načelu

1. Presuda i rješenje Općinskoga suda u Splitu broj P-3472/2017 od 18. prosinca 2017.

“Uzgred se napominje da se parnični postupak u Republici Hrvatskoj temelji na dominantnoj primjeni raspravnog načela. To znači da su stranke te koje moraju između ostalog predlagati dokaze kojima utvrđuju činjenice na koje se pozivaju. Sud ne samo da nije dužan nego ne smije po službenoj dužnosti utvrđivati postoje li još neke činjenice koje bi možda bile pravno značajne za odlučivanje o istaknutom tužbenom zahtjevu. Dakle, ne postoji obveza suda (prema odredbi čl. 219. st. 2. ZPP-a) na upozorenje stranaka i njihovu dužnost da iznose činjenice i dokaze na kojima temelje svoj zahtjev ili kojima pobijaju navode i dokaze protivnika. Ovakav stav zauzet je u odluci VSRH REVx 148/2010.”

2. Presuda Vrhovnoga suda Republike Hrvatske broj Rev 431/10-2 od 13. studenoga 2013.

Pred prvostupanjskim sudom, u smislu odredbe iz čl. 219. st. 1. ZPP-a, svaka je stranka u obvezi iznijeti činjenice i predložiti dokaze na kojima temelji svoj zahtjev ili kojim pobija navode i dokaze protivne strane, čime su se stranke u postupku rukovodile, a uostalom bile su zastupane po odvjetnicima, zbog čega na strani suda nema propusta u smislu toga

da bi zbog svrshishodnosti za pravilno rješenje spora upozorio stranke na potrebu iznošenja odlučnih činjenica, a sve s obzirom na sadržaje postavljenih tužbenih zahtjeva o kojima se u ovome postupku raspravljalo.

8. Osvrt na sudsku praksu

Neujednačena sudska praksa potvrđuje da sudovi nakon Novele ZPP-a 2003. nisu u potpunosti akceptirali da, osim načelne dominacije **raspravnog načela**, važnost ima i **načelo otvorenog pravosuđenja**, kojim je uređena **suodgovornost i suda** za utvrđenje relevantnog činjeničnog stanja u dijaloškom modelu postupka u kojem sud, u skladu s pravom na saslušanje, upoznaje stranke s deficitima njihovog procesnog materijala. Stranke su i dalje odgovorne za procesni materijal. Međutim, ako sud doneše **odluku iznenađenja na deficitima procesnog materijala**, bez da je na deficite prije toga stranke upozorio, pa za deficite stranke nisu niti znale, sud nije ispunio svoju procesnu dužnost, pa zbog povrede postupka stranke mogu odluku iznenađenja pobijati pravnim lijekovima. **Dojam je kao da respektabilan dio sudova želi olabaviti, ili čak isključiti, svoj rizik odgovornosti, u novom modelu postupka sa sustavom procesnih prekluzija, koje su povećale ne samo odgovornost stranaka, nego i suda, za prikupljanje procesnog materijala na kojem će sud utemeljiti odluku.**

Dužnost suda da upozori stranke na deficite procesnog materijala ublažava i modificira možebitnu čistu i radikalnu primjenu raspravnog načela. Sud nema dužnosti aktivizma dalje od raspravljanja činjeničnih i pravnih pitanja i poticaja stranaka sanirati deficite procesnog materijala, jer nisu u pitanju inkvizitorna ovlaštenja.

Nisu prihvatljivi argumenti u obrazloženju pojedinih presuda o primjeni čistog raspravnog načela, prema kojima bi sud bio samo pasivni promatrač procesnih aktivnosti stranaka i odlučivao samo na temelju pravila o subjektivnom teretu dokazivanja. Čista

Ako postoji deficit procesnog materijala, sudac može presuditi samo ako je prethodno na to prikladno upozorio stranke i ako su stranke i nakon toga ostale pasivne. Sudac uvijek treba težiti sigurnom utvrđenju spornog relevantnog činjeničnog stanja, koje je osnova za primjenu mjerodavne pravne norme. Sud u sklopu svoje suodgovornosti prema načelu otvorenog pravosuđenja treba omogućiti strankama odgovorno nositi svoje procesne terete, pa neispunjavanje tereta mora biti njihova volja, a ne posljedica pasivnosti i propuštanja suda.

primjena raspravnog načela povijesna je kategorija, jer danas je u povećanju aktivizam suda, ali uz očuvanje slobode i odgovornosti stranaka u prikupljanju procesnog materijala. Sud i dalje ima aktivnu ulogu u postupku u sklopu materijalnog upravljanja parnicom, a što slijedi i iz citiranih odredbi o *otvorenom pravosuđenju*, a koje u ovom članku tumačimo i u funkciji zabrane presude iznenadenja.

Ako postoji deficit procesnog materijala, sudac može presuditi samo ako je prethodno na to prikladno upozorio stranke i ako su stranke i nakon toga ostale pasivne. Sudac uvijek treba težiti sigurnom utvrđenju spornog relevantnog činjeničnog stanja, koje

je osnova za primjenu mjerodavne pravne norme. Sud u sklopu svoje suodgovornosti prema načelu otvorenog pravosuđenja treba omogućiti strankama odgovorno nositi svoje procesne terete, pa neispunjavanje tereta mora biti njihova volja, a ne posljedica pasivnosti i propuštanja suda.

Učinkovito ostvarenje prava stranaka na saslušanje potvrđuje i zabranu presude iznenadenja. U tom smislu postoji i **suodgovornost suda za pravilno utvrđenje relevantnog činjeničnog stanja u slučaju deficitu procesnog materijala**, a što korespondira i s pravnim standardima Europskoga suda za ljudska prava u tumačenju i primjeni Konvencije u odnosu na jamstva pravičnog postupka, a ne vraćanje na ideje o čistom raspravnom načelu koje su dominirale u 19. stoljeću.

Bez prakticiranja procesne suodgovornosti suda za pravilno utvrđenje činjeničnog stanja u kontekstu poticanja stranaka na saniranje deficitu procesnog materijala, sve je **više odluka iznenadenja**, osobito u drugostupanjskom postupku, u slučaju korištenja reformacijskih ovlasti, a koje odluke, zbog ograničene mogućnosti pobijanja ostaju, u pravilu, nesankcionirane.

Njemačka¹⁰, austrijska¹¹, slovenska¹² i srpska¹³ doktrina i sudska praksa ističu postojanje suodgovornosti suda za pravilno utvrđenje činjeničnog stanja u slučaju deficitu procesnog materijala i to vezuju s pravom stranaka na saslušanje u smislu i **zabrane presude iznenadenja**, protiv kojih presuda pravna zaštita ima, u pravilu, i ustavnopravnu razinu.

Osobito skrećemo pozornost na bogatu praksi njemačkog Saveznog ustavnog suda (BGH)¹⁴ u odnosu na pravnu zaštitu zbog

10 Rosenberg, Schwab, Gottwald, *Zivilprozessrecht*, München, 2004., str. 488. i 489.

11 Rechberger-Simotta, *Zivilprozessrecht*, Beč, 2010., str. 338.

12 Galić, Aleš, op. cit. str. 485.-494.

13 Knežević, M., *Raspovrno načelo u srpskom parničnom postupku*, Beograd, 2016., str. 40/5., 480. i 569.

14 Geisler,H., *Der Zivilprozess lebt noch immer-BGH-Rechtsprechung für die Praxis*, Anwaltsblatt, br. 11/12, str. 1046.-1071.

povrede sudske dužnosti raspravljanja sa strankama činjenične i pravne strane sporu, opće dužnosti upućivanja i pitanja, u kontekstu zabrane presuda iznenadenja. Zabранa presude iznenadenja jest temelj osiguranja učinkovitog prava na saslušanje i prava na pravičan postupak, protiv koje je zajamčena i ustavnopravna zaštita.

9. Primjena pravila o otvorenom pravosuđenju ako stranku zastupa odvjetnik

Premda je rizik za deficit procesnog materijala veći u postupcima kada stranke ne zastupa odvjetnik, odnosno profesionalni punomoćnik, rizik postoji i ako odvjetnik ima pogrešnu percepciju mjerodavne pravne norme različitu od suda, a sud na deficit u okviru svoje dužnosti pitanja i u upućivanja, odvjetniku na prikladan način, ne skrene pozornost.¹⁵

I kad stranke zastupa odvjetnik, postoji dužnost suda, na prikladan način, primijeniti načelo otvorenog pravosuđenja s aspekta raspravljanja i poticanja na saniranje deficitu procesnog materijala, a što će biti, u pravilu, u procesnoj situaciji kada odvjetnik ima u vidu drugačiju pravnu ocjenu spora.

Po prirodi stvari jest logično da je pristup ovoj problematici drugačiji nego kada je u pitanju neuka stranka, pa je odvjetniku dostatno skrenuti pozornost na procesnu poziciju stranke u smislu relevantnih normi, odnosno navođenjem odgovarajućih pravnih pojmova. Ne treba isključiti mogućnost da i savjesni odvjetnik bude iznenaden s pravim shvaćanjem suda u nekom složenom predmetu. Kad odvjetnici zastupaju stranke u pitanju će, u pravilu, biti možebitna pogrešna materijalopravna kvalifikacija spora, jer **odvjetnicima ne pripada pravo na poučavanje o pravnim posljedicama parničnih radnji ili propuštanja, odnosno konkretnim dokaznim prijedlozima**. Kad odvjetnici zastupaju stranke, u pravilu, ri-

15 U tom je smislu odlučio i njemački Savezni ustavni sud: BGH X ZR 83700 NJW2002,3317, VII ZR 217/93 BGHZ.127,254; X ZR 116/97 NJW 1999.

ječ je o otvorenom raspravljanju o činjeničnim i pravnim pitanjima predmeta spora. Odvjetnik treba pratiti i doktrinu i sudsku praksu. Međutim, u praksi se događa da sud tijekom postupka iznese nedvosmisleno pravno stajalište, čime ja dao valjani razlog odvjetniku da se u njega pouzda, a koje stajalište izvanraspravno promijeni drugačijim pravnim stajalištem i prema njemu doneše presudu. Tako donešena presuda u protivnosti je s jamstvom pravičnog postupka i za odvjetnika je presuda iznenađenja.

Ovu problematiku treba povezati i s noveliranim člankom 11. st. 2. ZPP-a¹⁶ kad je stranka pravna ili fizička osoba koja obavlja registriranu djelatnost, jer sud neće upozoriti koje parnične radnje može poduzeti ako je riječ o sporu u vezi s njenom djelatnošću.

Međutim, primjena načela otvorenog pravosuđenja s motrišta dužnosti suda pitanjima i upućivanjem poticati stranke na saniranje deficitu procesnog materijala, primjenjuje se na **sve stranke** i njihove profesionalne pomoćnike, jer stranke, bez obzira na svoju stručnost, u složenim i nestandardnim predmetima ne moraju imati ispravnu predodžbu o svim činjeničnim i pravnim aspektima spora, pa je sud u sklopu otvorenog pravosuđenja dužan na prikladan način ukazati na možebitne pogrešne pravne stavove.

10. Zaključak

Osim opće dužnosti suda u redovnom parničnom postupku da se predmet spora sve-strano raspravi, prema načelu otvorenog pravosuđenja, postoji i posebna dužnost suda u slučaju **deficita procesnog materijala**, usmjeriti stranke na saniranje deficitu u sklopu njihovih procesnih ovlaštenja i tereta, a što uključuje i dužnost raspravljanja i pravnih pitanja spora. Te procesne aktivnosti usmjerene su na učinkovito ostvarenje prava stranaka na saslušanje, a kako ne bi bile zatečene **presudom iznenađenja**. Ako sud ne upozori stranke na svoje stavove o procesnom materijalu, a što ima za posljedi-

cu da stranke nisu niti znale za deficit procesnog materijala, nego presudi metodom prevladavanja deficitu (teret tvrdnje i teret dokazivanja) stranke će biti iznenađene presudom i povrijedene u pravu na saslušanje.

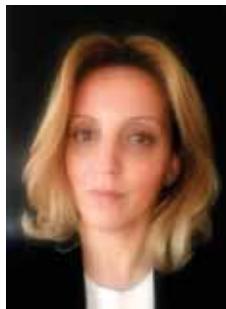
Zakonsko uređenje prekluzija, u parničnom postupku usmjereno ka još većoj odgovornosti stranaka za pravovremeno prikupljanje procesnog materijala, potrebno je dovesti u vezu s primjenom načela otvorenog pravosuđenja iz kojeg proizlazi i **su-odgovornost suda** za pravilnost utvrđenja relevantnog činjeničnog stanja, ograničena na prikladno poticanje stranaka na sranje deficitu procesnog materijala, kako stranke ne bi bile "zaskočene" odlukom iznenađenja. Stranke određuju činjenični supstrat u postupku, ali pravnu ocjenu daje sud – *iura novit curia*, pa su procesne dužnosti suda u primjeni pravila o otvorenom pravosuđenju sastavni dio pravičnog suđenja i sredstvo kojim se jamči provedba prava na saslušanje kao ustavnog i konveničiskog prava.

Iz prava stranaka na saslušanje u sklopu primjene načela otvorenog pravosuđenja i bez izričite normativne zabrane izvodimo zaključak o zabrani presude iznenađenja.

Zabrana presude iznenađenja jest od izuzetne važnosti, jer je to doprinos kvaliteti pravne zaštite i pravnoj sigurnosti u odnosu na zaštitu povrijedjenih ili ugroženih subjektivnih građanskih prava u parničnom postupku u svim instancama odlučivanja, a istovremeno efikasnosti postupka i povjerenju građana u pravosuđe. Parnični postupak mora ispuniti legitimna očekivanja sve veće procesno-materijalne pravičnosti.

Zbog nepostojanja dostatne pravne svijesti i odgovornosti o dužnostima suda u primjeni načela otvorenog pravosuđenja u parničnom postupku, u povodu deficitu procesnog materijala, potrebno je *de lege ferenda* izrijekom propisati zabranu presude iznenađenja, prema tradicionalnom njemačkom i austrijskom uzoru.

Probni rad kroz sudsku praksu

Piše:
Jadranka Matić

sutkinja Županijskoga
suda u Zagrebu

Pri sklapanju ugovora o radu poslodavac i radnik mogu ugovoriti probni rad (članak 53. stavak 1. Zakona o radu, Narodne novine, broj 93/14 – dalje: ZR). Hoće li oni probni rad ugovoriti ili ne, stvar je slobodne volje ugovornih strana.¹

Korisno je da se probni rad ugovori u pisanim obliku. Dopošteno je probni rad ugovoriti i usmeno, ali će se u slučaju spora je li takav rad ugovoren pojaviti problem dokazivanja. U ovom članku autorica prikazuje pravni institut probnog rada upućujući ponajprije na pravna stajališta sudske prakse. Budući da je sudska praksa koja se osniva na aktualnom članku 53. i 115. stavak 1. točka 4. ZR-a relativno oskudna, autorica prikazuje sudske prakse i po prije važećim propisima, ako je smatra aktualnom i u primjeni sada važećeg zakona. Tu okolnost valja imati na umu kad se ocjenjuje domašaj pravnog stajališta izraženog u sentencijama sudske prakse navedenim u ovom radu. Institut probnog rada bio je prije stupanja na snagu aktualnog ZR-a, tj. prije 7. kolovoza 2014., uređen člankom 23. ZR/95, člankom 31. ZR/04 i člankom 35. ZR/09.

Cilj odnosno smisao probnog rada

U sudske prakse o cilju odnosno smislu probnog rada se navodi:

1. Probni rad služi poslodavcu za provjeru osobina i sposobnosti radnika za obavljanje određenog posla i da po isteku probnog rada, u slučaju objektivnog nezadovoljenja na probnom radu, može radniku

1 Institut probnog rada predviđen je kao mogućnost (Vrhovni sud, Revr-466/09 od 9. prosinca 2009., izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica).

otkazati sklopljeni ugovor o radu.²

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1285/11 od 5. listopada 2011. i Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-1594/2014 od 1. prosinca 2014. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

- 2 Tijekom probnog (pokusnog) rada ne provjeravaju se samo radnikove stručne sposobnosti, tehničke osobine i umještost u radu, nego se osim stručnih sposobnosti provjeravaju i njegove druge sposobnosti, kao što su moralne i ljudske kvalitete, primjerice odnos prema radu i sredstvima rada, odnos prema drugim radnicima, prema korisnicima usluga i poslodavcu te osobito radnikova radna disciplina.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-2330/93 od 30. rujna 1993. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)³

- 3 Probni rad služi poslodavcu da provjeri osobine i sposobnosti radnika za obavljanje određenog posla i da po isteku probnog rada, eventualno, u slučaju da radnik objektivno ne zadovolji na probnom radu, može radniku otkazati sklopljeni ugovor o radu. Takva provjera mora biti objektivna i ona se u svojim bitnim karakteristikama svodi na utvrđenje razloga iz članka 113. stavak 1. al. 2. ZR/04⁴ (osobno uvjetovani otkaz). Zbog toga se odluka o tome

2 U tom se smislu svrha probnog rada određuje i u literaturi. Tako, primjerice Gović-Penić, Iris u knjizi Čavrak Darko et al. "Detaljni komentar novoga Zakona o radu", naklada Radno pravo, 2014., str. 186.

3 Napomena: Odluka je donesena u pravnom režimu ZOPRO-a, ali je smatramo odgovarajuće instruktivnom i u primjeni članka 53. ZR-a.

4 Sada članak 115. stavak 1. točka 3. ZR-a.

je li radnik na probnom radu zadovoljio ili nije, može donijeti nakon isteka ugovorenog probnog rada.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-466/09 od 9. prosinca 2009. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

Za koje radno mjesto se može ugovoriti probni rad

4. Kad je riječ o sklapanju novog ugovora o radu s istim poslodavcem, ali za drukčije radno mjesto, nema pravne zapreke da se za novo radno mjesto ugovori probni rad.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-25/12 od 17. prosinca 2013. (izvorni tekst odluke iz koji je pregledala i uredila autorica)

Napomena: Čini se da je time Vrhovni sud Republike Hrvatske odstupio od svoje prijašnje prakse koju navodimo u sljedećoj sentenciji.

5. Probni se rad smije ugovoriti samo pri zaposlenju radnika kod određenog poslodavca, a ne i u tijeku trajanja radnog odnosa prilikom sklapanja izmijenjenog ugovora o radu. Ugovaranje probnog rada u tijeku trajanja radnog odnosa ništavno je.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-574/03 od 2. lipnja 2004. i Županijski sud u Varaždinu, Gž-1754/05 od 16. siječnja 2006. (Godišnji izbor odluka Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, 2. izdanje, godina 2006., str. 99.).

6. Ako se radnica nalazila u radnom odnosu kod poslodavca, prilikom otkaza ugovora o radu s ponudom izmijenjenog ugovora o radu, koji je prihvatile, nije bilo osnove za ugoveravanje probnog rada, iz razloga što se probni rad može ugovoriti samo prilikom zasnivanja radnog odnosa radnika kod određenog poslodavca, a ne i tijekom trajanja radnog odnosa odnosno prihvatom izmijenjenog ugovora o radu.

Županijski sud u Varaždinu, Gžx-26/09 od 18. kolovoza 2009. (Godišnji izbor odluka Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, 2. izdanje, godina 2010., str. 109.)

Trajanje probnog rada

Probni rad ne smije trajati duže od šest mjeseci (članak 53. stavak 2. ZR-a), tj. on se smije ugovoriti u kraćem trajanju.

Ne smije se ugovoriti probni rad u trajanju dužem od šest mjeseci.

U slučaju da se ugovori probni rad u trajanju dužem od šest mjeseci, pravna je posljedica prekršaj poslodavca. Prema članku 227. stavak 1. točka 1. ZR-a, novčanom kaznom od 10.000,00 do 30.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac pravna osoba ako sklopi ugovor o radu u kojem je probni rad ugovoren u trajanju dužem od Zakonom dopuštenoga (članak 53. stavak 2. ZR-a). Prema stavku 2. članka 227. ZR-a, novčanom kaznom od 1.000,00 do 3.000,00 kuna za taj prekršaj kaznit će se poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

Iz sudske prakse:

7. Institut probnog rada predviđen je kao mogućnost i u članku 31. stavak 1. ZR/04⁵ i predviđa samo krajnji rok trajanja tog instituta, što znači da se probni rad može ugovoriti i na kratke rokove od primjerice 15 dana ili 30 dana.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-466/09 od 9. prosinca 2009. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

8. Nije dopušten otkaz ugovora o radu zbog nepovoljne ocjene probnog rada ugovorenog u trajanju od šest mjeseci, ako je kolektivnim ugovorom za djelatnost poslodavca određeno da probni rad radnika ne smije trajati duže od tri mjeseca.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-107/11 od 12. travnja 2011. (Godišnji izbor odluka Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, 1. izdanje, godina 2011., str. 107.).

9. Ocijenjeno je da nije zakonita poslodavčeva odluka o prestanku ugovora o radu tužiteljici kao radnici, jer je utemeljena na činjenici neuspjeha za vrijeme ugovorenog probnog rada, u situaciji kad je probni rad ugovoren protivno odredbi članka 23.

ZR/95,⁶ s obzirom na prijašnji tužiteljičin rad u probnim rokovima na istovrsnim poslovima.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-526/06 od 8. studenoga 2006. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

Obveza poslodavca omogućiti radniku obavljanje poslova

Iz sudske prakse:

10. Za vrijeme probnog rada poslodavac mora omogućiti radniku obavljanje poslova za koje je sklopljen ugovor o radu.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1541/13 od 19. svibnja 2015. (Godišnji izbor odluka izdanje Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, 2. izdanje, godina 2015., str. 183.)

11. Tužiteljici nije bilo omogućeno da u probnom roku obavlja poslove skladištara, za obavljanje kojih je poslova i sklopljen ugovor o radu, već je obavljala poslove čistačice. Zbog toga nije moglo biti ocijenjeno da na probnom radu nije zadovoljila na poslovima skladištara, kako se to navodi u otkazu ugovora o radu, pa je takav otkaz nezakonit i u skladu s tim tužiteljica je osnovano zahtjevala sudske raskid ugovora o radu.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-338/02 od 6. studenoga 2003. (Godišnji izbor odluka Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, 2. izdanje, godina 2004., str. 129.)

12. Mogućnost ugovaranja probnog rada zakonom je ustanovljena s ciljem da se kroz određeno vrijeme provjere znanje i sposobnost radnika za obavljanje određenog posla. Iz činjenice da je tužiteljica poslove čistačice obavljala kod prednika tuženika dulje od 20 godina, slijedi da probni rad nije ugovoren radi provjeravanja znanja i sposobnosti tužiteljice za obavljanje poslova čistačice, već, kako to pravilno ocjenjuju sudovi, s ciljem otkazivanja ugovora o radu bez provođenja propisanog postupka redovitog otkaza i neizvršavanja svoje obveze iz ugovora sklopljenog s A.

6 Sada članak 53. stavak 2. ZR-a.

d. d. R. da tužiteljicu "preuzme" u "stalni radni odnos". Ugovaranje probnog rada suprotno cilju zbog kojeg je ustanovljeno odredbom članka 23. stavak 1. ZR/95 zloupotraživanje je prava, u smislu odredbe članka 13. ZOO/91,⁷ s posljedicom ništavnosti (članak 103. ZOO/91).⁸ Ništavnost ima za posljedicu da tuženik tužiteljici nije mogao zakonito otkazati ugovor o radu uz obrazloženje da je njezin rad u tijeku probnog roka bio ocijenjen nezadovoljavajućim. To znači da je sporni otkaz nedopušten. Pravilno su sudovi primjenili i odredbe članka 116. stavak 1. ZR/91,⁹ kad su, na zahtjev tužiteljice, odredili sudske raskide ugovora i dosudili joj naknadu šteće u iznosu sedam mjesecnih plaća.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-250/04 od 21. svibnja 2005. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

13. Ostvarene su prepostavke za osobno uvjetovani otkaz kad radnik, kao svoju trajnu osobinu, pokazuje da se ne želi ponašati onako kako to zahtjeva proces proizvodnje suprotstavljajući se time i odlikama poslodavca o načinu obavljanja rada. U postupku pred sudovima nižeg stupnja utvrđeno je da je tuženik-poslodavac pružio i izvan roka za *probni* rad mogućnost tužitelju da pokaže sposobnosti za obavljanje poslova radnika u pekarnici. Ni tijekom probnog roka, a ni tijekom dalnjeg radnog odnosa tužitelj nije pokažao da može uredno obavljati svoje obveze iz radnog odnosa, koje su se, s obzirom na broj radnika i na način poslovanja tuženika, sastojale, uz ostalo, i u određivanju sirovina, miješanju tjestova i pečenju kruha. Sudovi su ocijenili da tužitelj nije to znao raditi niti je to htio naučiti raditi. Na temelju takvih činjeničnih utvrđenja, kad radnik kojem je poslodavac omogućio da nauči raditi, ne pokaže, ili ne želi pokaza-

7 Sada članak 6. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11. i 78/15. – dalje: ZOO).

8 Sada članak 322. ZOO-a.

9 Sada članak 125. ZR-a.

ti, svoje znanje i sposobnosti za obavljanje određenog posla, s pravom su sudovi nižeg stupnja ocijenili da je tuženik imao opravdani razlog za redoviti otkaz ugovora o radu, jer radnik nije u mogućnosti uredno obavljati svoje obveze iz radnog odnosa zbog svojih trajnih osobina i sposobnosti (osobno uvjetovani otkaz).

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-760/04 od 6. rujna 2005. (Godišnji izbor odluka Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, 2. izdanje, godina 2005., str. 83.)

Zaštita radnika od diskriminacije ili šikaniranja

Prema pravnom stajalištu Vrhovnoga suda u odluci Revr-300/06 od 4. srpnja 2006., smisao probnog rada je zaštita, kako poslodavca tako i radnika. Poslodavcu se za vrijeme trajanja probnog rada omogućuje provjera radnih sposobnosti radnika u određenom razdoblju od početka radnog odnosa, a za radnika to predstavlja ograničenje trajanja neizvjesnosti s obzirom na ocjenu zadovoljava li na radu. Zbog toga je u Zakonu i određen rok od šest mjeseci kao optimalan za trajanje probnog rada. Ako poslodavac ocjeni rad radnika u probnom roku nezadovoljavajućim (opravdani razlog za otkaz), može radniku dati otkaz. Taj otkaz ne smije biti diskriminirajući ili šikanirajući. Neosnovano poslodavac navodi da je tužiteljici produženjem probnog rada pružena mogućnost da promijeni odnos prema radu. Naime, u postupku je utvrđeno upravo suprotno, tj. da joj tuženik nije omogućio da to učini. Tuženik – poslodavac nije, dakle, ispunio svoju temeljnu obvezu iz ugovora o radu jer nije omogućio tužiteljici – radnici da obavlja radne obveze, pa ona i nije bila u mogućnosti pokazati svoje radne sposobnosti, niti je tuženik imao valjanu osnovu za ocjenu je li rad tužiteljice zadovoljavajući ili ne. Na taj je način tužiteljica stavljena u neravnopravan položaj. Zato je riječ o diskriminirajućem otkazu ugovora o radu.

Iz sudske prakse navodimo i sljedeće:

14. Sud nema ovlast upuštati se u poslodav-

čevu ocjenu radnikova rada na probnom radu, osim ako iz činjeničnog stanja proizlazi da je poslodavčeva ocjena posljedica diskriminacije.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1432/14 od 25. kolovoza 2015. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

15. Kad tužiteljici nije bilo omogućeno da u probnom roku obavlja poslove za obavljanje kojih je i sklopljen ugovor o radu, nije se smjelo ocijeniti da na probnom radu na tim poslovima nije zadovoljila. Takav je otkaz nezakonit, a ponašanje poslodavca zlouporaba je prava odnosno postupanje suprotno odredbi članka 2. ZR/95,¹⁰ koja zabranjuje diskriminaciju radnika.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-338/02 od 6. studenoga 2003. (Godišnji izbor odluka Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, 2. izdanje, godina 2004., str. 129.)

Tko daje ocjenu radnikova rada na probnom radu

Zakon ne određuje tko ima ovlast ocjenjivati radnikov rad na probnom radu.

Iz sudske prakse proizlazi da se osoba koja će odlučivati je li radnik zadovoljio na probnom radu može odrediti prilikom sklapanja ugovora o radu. Ako izostane takva ugovorna odredba po prirodi stvari je da o tome odlučuje poslodavac odnosno osoba ili osobe koje on ovlasti (*arg. ex*) iz članka 131. ZR-a. Moguće je da tu ocjenu daje i kolektivno tijelo koje odredi poslodavac, primjerice povjerenstvo (komisija). U tom slučaju ocjena takvog kolektivnog tijela je činjenična i pravna podloga za poslodavčevu odluku je li radnik zadovoljio na probnom radu ili nije.

Sudovi poslodavcu daju vrlo veliku slobodu ocjene radnikova probnog rada. Tako je primjerice u predmetu Vrhovnoga suda Revr-1728/14 rečeno da opravdanost poslodavčeve ocjene o nezadovoljavanju radnika na probnom radu ne može biti predmetom ispitivanja u sudsakom postupku. Smatramo

¹⁰ Sada članak 7. stavak 4. ZR-a.

da bi radnik mogao pobijati takvu ocjenu samo u slučaju ako dokazuje da je riječ o poslodavčevom šikanirajućem postupanju. U tom smislu upućujemo i na pravna stajališta Vrhovnoga suda izraženo u odlukama navedenim u prethodnom odjeljku ovog rada.

Iz sudske prakse:

16. S obzirom na smisao i svrhu probnog rada, tijekom kojeg poslodavac provjerava sposobnost i znanje radnika za radno mjesto utvrđeno ugovorom o radu, logično je da ocjenu sposobnosti i stručnosti rada radnika tijekom trajanja probnog rada provodi poslodavac odnosno neposredni rukovoditelj radnika.

Županijski sud u Zagrebu, Gžr-1375/10 od 27. rujna 2011., Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1285/11 od 5. listopada 2011. i Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-1594/2014 od 1. prosinca 2014. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

17. Ocjena o radu radnika na probnom radu stvar je slobodne poslodavčeve odluke. Riječ je o *dispositivnim* poslodavčevim ovlastima iz ugovora o radu. Opravdanost njegove ocjene o nezadovoljavanju radnika na tom radu ne može biti predmetom ispitivanja u sudskom postupku.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1728/14 od 19. siječnja 2016. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

18. Radni odnos ugovorni je odnos jer se zasniva se na ugovoru o radu kojim se sukladno volji¹¹ stranaka uređuju prava i obveze zaposlenika i poslodavca. U skladu s tim, ugovorne strane smjele su ugovoriti diskrecijsko poslodavčevu pravo ocjene je li radnik zadovoljio na probnom radu ili nije.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1299/14 od 9. rujna 2014. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

19. Kod otkazivanja ugovora o radu s ugovorenim probnim radom u smislu članka 31.

ZR/04, zbog toga što poslodavac ocjenjuje da radnik u probnom roku nije zadovoljio, odlučno je da poslodavac ocjenjuje da radnik nije zadovoljio postavljena mjerila i da je ta ocjena utvrđena na način predviđen ugovorom o radu. U konkretnom slučaju ocjena rada tužiteljice utvrđena je na način kako je to predviđeno ugovorom o radu (negativna ocjena tročlane komisije), pa je otkaz tužiteljici zbog nezadovoljstva tuženika u svojstvu poslodavca njenim radom u probnom roku dan u skladu sa zakonom i zbog toga dopušten.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1393/10 od 21. studenoga 2012. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

20. Kad je probni rad ugovoren u skladu s odredbama kolektivnog ugovora, kojim je ugovoren da se stručne i radne sposobnosti radnika provjeravaju na temelju ocjene komisije, to ocjenu komisije čini odlučnom glede mogućnosti i dopuštenosti otkaza ugovora o radu nakon isteka ugovorenog probnog roka.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-50/08 od 3. prosinca 2008. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

Prethodno upozorenje radniku na obveze iz radnog odnosa i omogućavanje obrane

Na otkaz zbog nezadovoljavanja radnika na probnom radu ne primjenjuje se odredba članka 119. ZR-a o obvezi poslodavca da prije otkaza ugovora upozori radnika na obveze iz radnog odnosa niti poslodavac takvom radniku treba omogućiti obranu (*arg. ex* članak 53. stavak 4. ZR-a).

Iz sudske prakse:

21. Vrhovni je sud u osporenoj presudi Revr-1299/14 od 9. rujna 2014. potvrdio svoje ustaljeno stajalište da je probni rad specifičan institut radnog prava te da poslodavac prije otkazivanja ugovora o radu nije dužan upozoriti radnika na skrivljeno poнаšanje. Sama konstatacija da radnik nije zadovoljio na probnom radu dovoljan je razlog za otkaz.

¹¹ Suglasnost volja ugovornih strana – vidjeti članak 249. stavak 3. ZOO-a u vezi s člankom 8. stavak 4. ZR-a.

- Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-1521/2015 od 25. listopada 2016. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)
22. U slučaju otkaza ugovora o radu radniku koji je primljen na probni rad, takvog radnika ne treba upozoravati na obveze iz radnog odnosa. Prije davanja takve vrste otkaza nije nužno tom radniku dati ni pravo na obranu.
- Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-955/13 od 12. studenoga 2014. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)
23. Nije u pravu tužiteljica-radnica kada smatra da je u konkretnom slučaju bila obaveza tuženika-poslodavca postupiti u skladu s odredbom članka 110. stavak 1. ZR/09,¹² tj. da je tuženik bio u obavezi prethodno tužiteljicu pisano upozoriti na obaveze iz radnog odnosa i ukazati joj na mogućnost otkaza za slučaj nastanka kršenja tih obaveza. Ovo zato što u konkretnom slučaju nije riječ o otkazu ugovora o radu zbog kršenja obaveza iz radnog odnosa, već je riječ o posebnoj vrsti otkaza ugovora o radu, a zbog ocjene da radnik za vrijeme probnog rada nije ostvario zadovoljavajuće rezultate rada. Tako Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-276/13 od 4. veljače 2014. i Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-1594/2014 od 1. prosinca 2014. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

Posebno opravdan razlog za otkaz ugovora o radu

Prema članku 53. stavak 3. ZR-a, nezadovoljavanje radnika na probnom radu posebno je opravdan razlog za otkaz ugovora o radu. Odredbu članka 53. stavak 3. ZR-a valja pozvati s odredbom članka 115. stavak 1. točka 4. istog zakona prema kojoj poslodavac može otkazati ugovor o radu uz propisani ili ugovoren i otkazni rok (redoviti otkaz), ako poslodavac za to ima opravdani razlog.

U literaturi se upozorava da je takvim propisivanjem ostalo nejasno je li u tom slučaju

dovoljno da poslodavac u obrazloženju samo navede da radnik na probnom radu nije zadovoljio, ili je potrebno da poslodavac konkretno obrazloži zbog čega radnik na probnom radu nije zadovoljio. Zato se upućuje da je u takvoj nejasnoj pravnoj situaciji korisno da se poslodavac u obrazloženju svoje odluke ne pozove (paušalno) samo na članku 35. stavak 3. ZR-a, nego da navede i konkretne radnikove pogreške ili propuste, kako mu se ne bi moglo prigovoriti da nije obrazložio odluku o otkazu, odnosno da nije konkretizirao opravdanost razloga za otkaz.¹³

Čini se da se odredbe članka 53. stavak 3. i 4. ZR-a u sudskej praksi tumače u korist poslodavca na način da poslodavac u obrazloženju odluke o otkazu ne treba iznositi sve činjenice zbog kojih nije zadovoljan radnikovim radom, već u otkazu treba naznačiti nepovoljnu ocjenu radnikova probnog rada. Sud nema ovlast upuštati se u takvu poslodavčevu ocjenu, osim ako iz činjeničnog stanja proizlazi da je poslodavčeva ocjena posljedica diskriminacije. Tako revizijski sud i u odluci Revr-1445/13 od 30. 9rujna. 2014. Tako Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci Revr-1432/14 od 25. kolovoza 2015. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

Radnik nema pravo na otpremninu u slučaju nezadovoljavanja na probnom radu (*arg. ex*) – članak 53. stavak 4. u vezi s člankom 126. ZR-a.

U sudskej praksi o pravu poslodavca na otkaz ugovora o radu kad radnik nije zadovoljio na probnom radu bilježimo:

24. Sama konstatacija da radnik nije zadovoljio na probnom radu dovoljan je razlog za otkaz.
- Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-1521/2015 od 25. listopada 2016. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)
25. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o radu (Narodne novine, br. 73/13),

¹² Sada članak 119. stavak 1. ZR-a.

¹³ U tom smislu Ivica Crnić, "Novi propisi o otkazu ugovora o radu i sudskej zaštiti individualnih prava radnika", naklada Novog informatora (broširano izdanje), 2014., stranica 7.

nezadovoljavanje radnika na probnom radu propisano je kao posebno opravdan razlog za otkaz ugovora o radu.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-2054/15 od 23. ožujka 2016. (Godišnji izbor odluka Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, 2. izdanje, godina 2015., str. 184.) i Revr-1728/14 od 19. siječnja 2016. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

26. Kad radnik unutar ugovorenog roka probnog rada ne udovolji očekivanjima poslodavca i njegov rad bude negativno ocijenjen, smatra se da postoji i da je dokazan opravdani razlog za otkaz ugovora o radu radnika, sve u smislu članka 106. stavak 1.¹⁴ u vezi s člankom 112. ZR/95.¹⁵ Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-1594/2014 od 1. prosinca 2014. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

27. Poslodavac ima pravo otkazati ugovor o radu ako radnik ne zadovolji tijekom probnog rada. Takav je otkaz dopušten neovisno o tome može li poslodavac zaposliti takvog radnika na nekim drugim poslovima, odnosno može li on takvog radnika obrazovati ili osposobiti za rad na nekim drugim poslovima.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-747/13 od 17. prosinca 2014. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

28. Provjera rada radnika na probnom radu mora biti objektivna i ona se u svojim bitnim značajkama svodi na utvrđenje razloga iz članka 113. stavak 1. točka 2. ZR/04 (osobno uvjetovani otkaz).¹⁶ Zbog toga se odluka o tome da radnik nije zadovoljio na probnom radu u pravilu može donijeti nakon isteka ugovorenog probnog rada.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1285/11 od 5. listopada 2011. i Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-1594/2014 od

14 Sada članak 115. stavak 1. točka 4. ZR-a – redoviti otkaz ugovora o radu.

15 Sada članak 135. ZR-a – teret dokazivanja u radnim sporovima.

16 Sada članak 115. stavak 1. točka 3. ZR-a.

1. prosinca 2014. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

29. Neuspjeh probnog rada i s tim u vezi iskanzo nezadovoljstvo poslodavca opravdani je razlog za otkazivanje ugovora o radu. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1763/10 od 13. studenoga 2013. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

30. Zbog utvrđenih radnikovih propusta u radu tijekom probnog rada, pa i nakon upozorenja od tuženika-poslodavca, tuženik je osnovano zaključio da tužitelj-radnik nije zadovoljio na radu tijekom probnog rada te je imao opravdani razlog za otkazivanje ugovora o radu tužitelja. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-553/06 od 13. prosinca 2006. (izvorni tekst odluke iz koji je pregledala i uredila autorica). Slično taj sud u odluci Revr-476/04 od 16. veljače 2005.

31. Svrha ugovaranja probnog rada je provjeravanje radnikovih stručnih i drugih sposobnosti za uspješno obavljanje određenog posla, pa ako poslodavac tijekom trajanja probnog rada utvrđi da radnik nije zadovoljio na radu, može mu otkazati ugovor o radu, uz propisani ili ugovoreni otkazni rok (redoviti otkaz), ako za to ima opravdani razlog. Ovaj sud prihvata zaključak nižestupanjskih sudova da je tuženik-poslodavac, na kojem je bio teret dokazivanja u smislu članka 112. stavak 1. ZR/95 odnosno članka 119. stavak 1. ZR/04¹⁷, tijekom ovog postupka dokazao da je imao opravdani razlog za otkaz (članak 106. stavak 1. ZR/95¹⁸), jer tužiteljica tijekom probnog rada nije zadovoljila na radu.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-835/10 od 9. lipnja 2010. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

32. Tijekom probnog roka tužitelj-radnik nije pokazao da može uredno obavljati sve obveze iz radnog odnosa, pa su valjano nižestupanjski sudovi ocijenili kako

17 Sada članak 135. ZR-a.

18 Sada članak 115. stavak 1. točka 4. ZR-a.

tužitelj nije zadovoljio na probnom radu i stoga je ispravan zaključak da je otkaz ugovora o radu zakonit.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1399/09 od 30. lipnja. 2010. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

33. Tek nakon donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu (Narodne novine, br. 114/03., 30/04. i 137/04. – pročišćeni tekst) više nije postojala mogućnost otkazivanja ugovora o radu koji traju kraće od šest mjeseci bez opravdanog razloga, pa ni u slučaju probnog rada.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-158/08 od 23. rujna 2008. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

Otkaz je moguć u toku ili nakon isteka roka probnog rada

U poslovnoj i pravnoj praksi postavilo se pitanje u koje vrijeme poslodavac smije donijeti odluku da radnik nije zadovoljio na probnom radu.

Prema prirodi stvari takvu će odluku poslodavac donijeti u primjerenu roku nakon isteka trajanja probnog rada.

Međutim, sudska praksa ne isključuje mogućnost da poslodavac otkaže ugovor o radu s ugovorenim probnim radom, ako poslodavac utvrđi da radnik ne ostvaruje očekivane rezultate rada, i prije isteka ugovorenog roka probnog rada. U tom smislu nije samo riječ o ostvarivanju norme, već riječ može biti i o tome da radnik svojim ponašanjem ne zadovoljava očekivanja poslodavaca (primjerice, nepristojno se ponaša prema poslodavcu, njegovim partnerima, drugim radnicima ili korisnicima poslodavčevih usluga, zakašnjava na rad ili prije vremena odlazi s rada, oštećuje poslodavčevu imovinu i sl.). Vrhovni je sud u odluci posl. br. Rev-2330/93, koju smo već citirali u ovom radu, ukazao da se na probnom radu ispituju ne samo stručne radnikove sposobnosti, već i njegove moralne i ljudske kvalitete. Životno je i pravno je logično i opravdano da poslodavac ne mora

trpjeti njemu neprihvatljivo radnikovo po-našanje do isteka roka ugovorenog probnog rada, već da otkaz može dati i prije isteka tog roka, dakako uz otkazni rok od najmanje sedam dana (članak 53. stavak 5. ZR-a).

Iz sudske prakse:

34. Odluka o tome da radnik nije zadovoljio na probnom radu u pravilu se može donijeti nakon isteka ugovorenog probnog rada.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1285/11 od 5. listopada 2011. i Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-1594/2014 od 1. prosinca 2014. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

35. Odluka o tome je li radnik zadovoljio ili nije na probnom radu može donijeti nakon isteka ugovorenog probnog rada.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-466/09 od 9. prosinca 2009. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

36. Ugovor o radu smije se otkazati i tijekom trajanja roka probnog rada.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1830/10 od 18. rujna 2012. i Revr-1229/14 od 10. ožujka 2015. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

37. Poslodavac smije dati otkaz radniku i prije isteka probnog roka imajući na umu razumno trajanje vremena rada i prilagođivanje radu, primjereno vrsti i težini poslova prijašnjeg radnog mjesta.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-623/03 od 18. veljače 2004. (Godišnji izbor odluka Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, 2. izdanje, godina 2004., str. 134.)

38. Radni odnos ne mora u svakom slučaju trajati tijekom cijelog ugovorenog roka probnog rada. Ako poslodavac i prije isteka roka probnog rada utvrđi da radnik ne ostvaruje očekivane rezultate rada, može mu otkazati ugovor o radu i prije isteka ugovorenog roka probnog rada. U konkretnom slučaju tuženik je nakon isteka mjesec dana probnog rada utvrdio da tužitelj ne zadovoljava na radu te je osnovano otkazao tužitelju ugovor o radu po-

štjući zakonom i ugovorom o radu propisani otkazni rok.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-160/04 od 9. lipnja 2004. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

39. Ako se radniku, koji s poslodavcem ima sklopljen ugovor o radu na neodređeno vrijeme s ugovorenim probnim radom daje otkaz ugovora o radu prije isteka probnog roka (u konkretnom slučaju četiri mjeseca prije), može mu se dati izvanredni¹⁹ ili redoviti otkaz ugovora o radu.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-466/09 od 9. prosinca 2009. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

O neprimjeni odredaba Zakona o radu o otkazu ugovora o radu

Već smo rekli da je nezadovoljavanje radnika na probnom radu posebno opravдан razlog za otkaz ugovora o radu (članak 53. stavak 3. ZR-a). Međutim, na taj otkaz ne primjenjuju se odredbe tog Zakona o otkazu ugovora o radu, osim članka 120., 121. stavak 1. i članka 125. tog Zakona.

Člankom 120. ZR-a određuje se, pak, da otkaz mora biti u pisanim oblicima, te da poslodavac mora obrazložiti otkaz, kao i da se otkaz mora dostaviti osobi kojoj se otkazuje.

O sadržaju obrazloženja poslodavčeve odluke Odredba članka 120. stavak 2. ZR-a prema kojoj poslodavac mora u pisanim oblicima obrazložiti otkaz otvara pitanje što poslodavac zapravo mora navesti u obrazloženju otkaza. S obzirom na odredbu članka 53. stavak 3. ZR-a, prema kojoj nezadovoljavanje radnika na probnom radu predstavlja posebno opravдан razlog za otkaz ugovora o radu, moglo bi se razumjeti da je dovoljno da se u obrazloženju otkaza poslodavac samo pozove na članak 53. stavak 3. ZR-a.

Međutim, kao što smo već naveli u dijelu ovog rada pod naslovom "Posebno opravdan razlog za otkaz ugovora o radu", ostalo

19 Nakon stupanja na snagu ZR-a, tj. nakon 7. kolovoza 2014., poslodavac ima ovlast dati samo redoviti otkaz iz članka 115. stavak 1. točka 4. ZR-a.

je ipak nejasno je li u tom slučaju dovoljno da poslodavac u obrazloženju samo navede da radnik na probnom radu nije zadovoljio ili ipak treba konkretizirati u čemu je taj rad bio nezadovoljavajući. Smatramo, za svaku sigurnost, korisnim navesti konkretnе razloge, ali upućujemo i na stajalište Vrhovnoga suda u odluci Rev-1432/14, navedenoj u sudskej praksi uz ovaj odjeljak rada, da poslodavac ne treba iznositi sve činjenice zbog kojih nije zadovoljan radnikovim radom.

Iz sudske prakse:

40. U slučaju otkaza ugovora o radu kojim je ugovoren probni rad dovoljno je da poslodavac u otkazu naznači da radnik u probnom roku nije svojim radom zadovoljio potrebama radnog mesta, odnosno da nema stručne i druge sposobnosti koje su mu potrebne. Poslodavac, pri tom, ne treba iznositi sve činjenice zbog kojih nije zadovoljan radnikovim radom, već u otkazu treba naznačiti nepovoljnu ocjenu radnikova probnog rada. Sud nema ovlast upuštati se u takvu poslodavčevu ocjenu, osim ako iz činjeničnog stanja proizlazi da je poslodavčeva ocjena posljedica diskriminacije. Tako revizijski sud i u odluci Revr-1445/13 od 30. rujna 2014.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1432/14 od 25. kolovoza 2015. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

41. Provjera je li radnik zadovoljio na probnom radu mora biti objektivna, ali poslodavac ne mora posebno obrazlagati opravdanost razloga za otkaz.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1558/14 od 6. svibnja 2015. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

Sudski raskid ugovora o radu

Članak 53. stavak 4. ZR-a dopušta u slučaju otkaza ugovora o radu zbog nezadovoljavanja radnika na probnom radu primjenu članka 125. ZR-a. Člankom 125. ZR-a propisana je mogućnost sudskega raskida ugovora

ra o radu na zahtjev radnika ili poslodavca. Vidjeti odluke Vrhovnog suda Revr-338/02 od 6. studenoga 2003. i Revr-250/04 od 21. svibnja 2005. u dijelu ovog rada pod naslovom "Obveza poslodavca omogućiti radniku obavljanje poslova."

Obveza savjetovanja s radničkim vijećem

Poslodavčeva obveza savjetovanja s radničkim vijećem odnosno sindikalnim povjerenikom²⁰ prije otkaza ugovora o radu odnosi se i na otkaz ugovora o radu radniku s kojim je ugovoren probni rad. Nepostupanje tuženika-poslodavca u smislu te zakonske obvezе ima za pravnu posljedicu ništetnost²¹ poslodavčeve odluke o otkazu ugovora o radu. Tako Vrhovni sud Republike Hrvatske u odlukama Revr-427/09 od 15. srpnja 2009. (Godišnji izbor odluka Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, 1. izdanje, godina 2010., str. 145.) i Revr-704/04 od 9. ožujka 2005. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

Otkazni rok

Prema članku 53. stavak 5. ZR-a, otkazni rok kod ugovorenog probnog rada najmanje je sedam dana. Ugovorne strane – poslodavac i radnik, smiju dakle ugovoriti i dulji otkazni rok.

Člankom 121. stavak 1. ZR-a određuje se da otkazni rok počinje teći danom dostave otkaza ugovora o radu. Ta se odredba primjenjuje pozivom na članak 53. stavak 4. ZR-a. Iz sudske prakse:

42. Tuženik – poslodavac odlukom o otkazu ugovora o radu nije omogućio tužitelju korištenje otkaznog roka od najmanje sedam dana. Nepoštivanje otkaznog roka iz članka 31. stavak 1. i 3. ZR/04²² ne čini odluku o otkazu u cijelosti nezakonitom. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1399/09 od 30. lipnja 2010. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

43. Zakonom određen otkazni rok od sedam dana minimalan je rok. To nije zapreka da

strane ugovore i dulji otkazni rok, ovdje 15 dana. Tako ugovoreni dulji rok postaje obvezujući za obje ugovorne strane te ga se moraju pridržavati. To znači da se tako ugovoreni otkazni rok ne može mijenjati jednostranom voljom samo jedne ugovorne strane, bez pristanka na takvu promjenu ugovora druge ugovorne strane, a to je međutim upravo tuženik-poslodavac i pokušao učiniti svojim odlukama o otkazu tužiteljima.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-251/04 od 19. svibnja 2004. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

44. Prema odredbi članka 118. stavak 4. ZR/04,²³ otkazni rok počinje teći od dana dostave otkaza. Nije sporno da je otkazni rok u konkretnom slučaju sedam dana. Budući da je odluka o otkazu tužitelju do stavljenja 12. rujna 2006., taj otkazni rok istekao je 19. rujna 2006. te je tim danom tužitelju prestao ugovor o radu.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-1399/09 od 30. lipnja 2010. (izvorni tekst odluke koji je pregledala i uredila autorica)

Literatura

Crnić, Ivica, "Zakon o radu u primjeni", četvrtto bitno izmijenjeno i dopunjeno izdanie, Organizator, Zagreb, 2017.

Gović Penić, Iris, "Probni rad", Radno pravo 12/14, str. 22. do 27.

Milković, Darko, "Sporna pitanja novog Zakaona o radu (probni rad, ugovor o radu na određeno vrijeme, privremeno ustupanje radnika, prestanak radnog odnosa i dr.)", Godišnjak Savjetovanja Aktualnosti građanskog prava, 22/15, str. 133. do 171. i Pravo u gospodarstvu 5/16, str. 905. do 945.

Plazonić, Kristian, "Probni rad kao rezolutivni uvjet nastavka radnog odnosa", Pravo u gospodarstvu 5/10, str. 1341. do 1403.

20 Sada članak 150. ZR-a.

21 Sada članak 322. ZOO-a.

22 Sada članak 53. stavak 5. ZR-a.

23 Sada članak 121. ZR-a.

Odluka Ustavnog suda Republike Slovenije o oblicima punomoći

Preveo
sa slovenskog:

**Darko Horvat,
poslovni tajnik
HOK-a**

USTAVNI SUD REPUBLIKE SLOVENIJE

Br. UP-858/09-16

14. 6. 2012.

ODLUKA

Ustavni sud u postupku odlučivanja o ustavnoj žalbi Bogdana Rebule iz Izole, kojega zastupa mag. Miha Šipec, odvjetnik u Ljubljani, na sjednici održanoj 14. lipnja 2012. donio je odluku:

Ukida se rješenje Vrhovnog suda br. XIps-767/2008 od 22. travnja 2009. i predmet se vraća na ponovno odlučivanje Vrhovnom sudu.

Obrazloženje

A

1. Vrhovni sud ukinutim je rješenjem odbio reviziju žalitelja kao nedopuštenu. Vrhovni sud utvrdio je da je odvjetnik reviziji priložio fotokopiju tuženikove punomoći. Takva punomoć, prema stajalištu Vrhovnog suda, nije potpuna te je zbog toga, prema odredbi st. 5. čl. 98. Zakona o parničnom postupku (Uradni list RS br. 73/07-službeni pročišćeni tekst i 45/08 – u nastavku ZPP) u vezi sa st. 1. čl. 22. Zakona o upravnom sporu (Uradni list RS br. 105/06 i 62/10 – u nastavku ZUS-1) treba smatrati da punomoć nije ni bila priložena.

2. Žalitelj tvrdi da je počinjena povreda načela pravne države, u skladu s odredbom čl. 2. Ustava, prava na jednakost pred zakonom u skladu sa st. 1. čl. 14. Ustava, prava na jednaku zaštitu prava u skladu s odredbom čl. 22. Ustava, prava na sudsku zaštitu u skladu s odredbom čl. 23. Ustava i prava na privatno vlasništvo u skladu s odredbom čl. 33. Ustava. Navodi da je Vrhovni sud pogrešno presudio da reviziji nije bila priložena potpuna punomoć. Sporna punomoć ima sve elemente iz kojih proizlazi odnos punomočnika i stranke. Navodi da je u punomoći naznačeno mjesto i datum izdavanja, kao i potpis stranke. Punomoć je odvjetniku poslana u elektroničkom obliku i

takov je dokument odvjetnik predočio sudu. Otisak fizičkog potpisa stranke na punomoći u elektroničkom je obliku. Sporna bi mogla biti vjerodostojnost punomoći, ali ni u kojem slučaju ne bi bila riječ o nepotpunoj punomoći. Peti stavak odredbe čl. 98. ZPP-a, u mjeri u kojoj se to odnosi na slučajeve nepotpunih punomoći, u neskladu je s odredbom čl. 23. Ustava. Predlagatelj smatra da odredba st. 5. čl. 98. ZPP-a, koji se odnosi na stajališta kada sudu "nije podnijeto ništa", nije moguće proširiti i na stajalište kada je priloženo "nešto krivo ili nepotpuno". Da je punomoć moguće dostaviti i u fotokopiji ili putem telefaksa proizlazi iz stajališta teorije. Žalitelj također smatra da bi sud, ako je punomoć ocijenio kao nepotpunu, morao u vezi s time provesti kontradiktoran postupak i predlagatelju omogućiti da se o tome izjasni. Navodi još da sankciju neposrednog odbacivanja pravnog sredstva zbog toga što nije priložena (pravilna) punomoć smatra pretjeranom i nerazmernom. Također, takvo postupanje ne koristi cilju olakšavanja rada suda. Jednostavnije bi bilo pitanje (navodne) nepravilne punomoći riješiti na način da se od predlagatelja zahtjeva dostavljanje nove punomoći umjesto da je posljedica takvog postupanja ulaganja novih pravnih sredstava protiv rješenja o odbacivanju podneska ili pravnog sredstva.

Kršenje prava privatnog vlasništva, u skladu s odredbom čl. 33. Ustava, predlagatelj vidi u tome da mu radi odbacivanja revizije nije bila omogućena sudska zaštita glede uplitelanja države u njegova vlasnička prava na nekretnini.

3. Ustavni je sud ustavnu žalbu primio u rad, pri čemu je, u skladu s odredbom st. 1 čl. 56. Zakona o ustavnom суду (Uradni list RS br. 64/07 – službeno pročišćeni tekst – u nastavku ZUstS) o toj činjenici obavijestio Vrhovni sud i Ministarstvo za okoliš i prostor.

B

4. Ustavni je sud već u rješenju br. U-I-277/09, UP-133/09, U-I-287/09, UP-1375/09 od 14.

lipnja 2011. (Uradni list RS br. 58/11) utvrdio da 5. st. odredbe čl. 98. ZPP-a, koji propisuje da se pravno sredstvo koje je podnio odvjetnik i kojem nije priložio punomoć odmah mora odbaciti, nije u suprotnosti s Ustavom ako se odnosi na postupak revizije. Pritom je poštivao posebnosti postupka u povodu izvanrednog pravnog sredstva – revizije, koji se provodi pred Vrhovnim sudom. S jedne je strane istaknuo da je postupak pred tim sudom formaliziran, dok s druge strane treba uzeti u obzir da posljedica odbacivanja revizije ne smije biti u tolikoj mjeri značajna da utječe na pravo za sudskom zaštitom u skladu s odredbom st. 1. čl. 23. Ustava. Naime, u postupku odlučivanja o reviziji pred Vrhovnim sudom nije riječ o izvršavanju biti tog prava koje se ostvaruje u postupku pred sudom prvog stupnja. Revizijski postupak pred Vrhovnim sudom je, kao što je to Ustavni sud obrazložio u odluci br. U-I-302/09, UP-1472/09, U-I-139/10, UP-748/10 od 12. svibnja 2011. (Uradni list RS br. 43/2011), ponajprije namijenjen jamčenju objektivnog interesa jedinstvene sudske prakse i razvoju prava u sudskej praksi. Žalitelj u pogledu sumnje na ustavnu neusklađenost odredbe 5. st. čl. 98. ZPP-a, ako se odnosi na postupak u vezi s revizijom, u ustavnoj žalbi ne navodi bitno drugačije argumente. Zbog toga je u potpunosti dovoljno pozvati se na razloge navedene u odluci br. U-I-277/09, UP-133/09, U-I-287/09, UP-1375/09 od 14. lipnja 2011. (Uradni list RS br. 58/11).

5. Žalitelj navodi da je odluka Vrhovnog suda očito pogrešna jer se odredba st. 5. čl. 98. ZPP-a isključivo odnosi na nedostavljanje punomoći koju je odredbu Vrhovni sud pogrešno primijenio, jer je punomoć bila priložena, doduše nije bila (prema mišljenju Suda) potpuna. Ipak, Vrhovnom судu ne može se prigovoriti radi očitog pogrešnog spornog stajališta i njegove odluke. ZPP, naime, u pogledu postupanja suda radi nepravilnosti punomoći ne razlikuje – također nije postojalo razlikovanje prema noveli ZPP-a iz 2008. godine – situaciju u kojoj punomoć nije priložena od situacije u kojoj je priložena nepravilna ili nepotpuna punomoć. ZPP u 2. stavku odredbe članka 98. propisuje postupanje suda u slučaju kada punomoć nije priložena, a u 5. stavku (od stupanja na snagu

ZPP-D nadalje) propisuje izuzetke u pogledu punomoći koja je dana odvjetniku. Potpuno je razumljivo da se odredba stavka 2. članka 98. ZPP-a odnosi i na situaciju u kojoj je dostavljena nepotpuna ili nepravilna punomoć. Ako bismo prihvatili stajalište žalitelja, došli bismo do zaključka da u ZPP-u uopće nije uređeno na koji način sud treba postupati s nepravilnom, odnosno nepotpunom punomoći. I odredba stavka 2. članka 98. ZPP-a, prema kojoj sud može odrediti rok za dostavljanje punomoći, izričito navodi situaciju kada punomoć nije dostavljena. Shvaćanje da se zakonska odredba o nedostavljanju punomoći odnosi također i na dostavljanje nepotpune ili nepravilne punomoći zbog toga se ne može shvatiti kao očita pogreška suda. Zbog toga nije riječ o povredi jednakaze zaštite prava u skladu s odredbom čl. 22. Ustava. Žalitelj također ne navodi zbog čega bi njegovo stajalište da sud u slučaju dostave nepotpune ili nepravilne punomoći mora postupati jednako kao u slučaju da punomoć nije dostavljena, bilo u suprotnosti s odredbom čl. 23 Ustava koja se odnosi na sudsku zaštitu.

6. U ovom predmetu nije riječ samo o pitanju sankcija zbog toga što nije priložena punomoć, već je riječ i o pitanju zadovoljava li priloženi dokument sve pretpostavke da bi se mogla donijeti odluka da se radi o "potpunoj" punomoći koja bi mogla proizvoditi učinke prema судu i drugim sudionicima u postupku. I po tom pitanju žalitelj smatra da je odluka Vrhovnog suda, koji je punomoć priloženu u fotokopiji smatrao nepotpunom, očito pogrešna.

7. Odredbe članaka 97. i 98. izričito ne zahtjevaju da se судu predoči izvorna punomoć na kojoj je originalni potpis stranke. Odredba prvog stavka članka 97. ZPP-a propisuje samo da stranka punomoć mora dati u pisanim oblicima. No, odredbu o pisanim oblicima punomoći mora se tumačiti kao zahtjev o propisanom obliku valjanosti nastanka jednostranog pravnog posla – punomoći. To treba razlikovati od pitanja je li takva punomoć u pisanim oblicima nastala na pravilan način, s namjerom da stranke postignu učinak prema судu i prema drugim sudionicima postupka.

8. Punomoć nije podnesak. U sadržajnom smislu punomoć ima samostalan i specifičan

pravno-poslovni značaj, u procesno-tehničkom smislu ne može biti ništa drugo nego prilog podnesku. U pogledu priloga, odredba članka 107. ZPP-a izričito određuje da prilozi mogu biti u fotokopiji (prvi stavak), također određuje tko i kada može zahtijevati prilaganje izvornika (treći stavak). Uzimajući u obzir da je punomoć prilog podnesku, gramatičkim tumačenjem ne možemo doći do zaključka da nije dopušteno dostaviti punomoć u fotokopiji. Za takvo stajalište, dakle, da je dopušteno punomoć dostaviti i ako nije u izvorniku, govore i važni materijalni razlozi. Ako se punomoć sudu ne bi mogla prezentirati u fotokopiji, to bi značilo da punomoć ne možemo poslati putem telefaksa. Pri tome trebamo uzeti u obzir da ZPP nedvojbeno omogućuje da se pomoću sredstava komunikacijske tehnologije mogu dostavljati podnesci (prvi stavak čl. 105b) kao i drugi prilozi (ti se mogu dostaviti i u fotokopiji – prvi stavak čl. 107. ZPP-a). Ustavni sud pri tome ne iznosi mišljenje o tome je li institutom prava na sudsku zaštitu prema odredbi članka 23. Ustava strankama omogućeno da procesne radnje poduzimaju putem sredstava komunikacijske tehnologije (u širem smislu).

Nerazumno je zakon tumačiti na način da u suštini uspostavlja jednostrani način uređenja materije o kojoj je riječ, kada sam taj zakon s jedne strane omogućuje (izričitom odredbom da se podnesci mogu podnositi kao i prilozi sredstvima komunikacijske tehnologije), a s druge strane tumačiti zakon na način da se punomoću sudu ne može priložiti na prije opisani način (kao da i nije dozvoljeno da na takav način stranka dostavi punomoć odvjetniku). Takvim bismo tumačenjem zakona u suštini ukinuli pravo, koje je zakonom predviđeno, a to je pravo na dostavljanje podnesaka i priloga uporabom komunikacijskih sredstava. Naime, odvjetnik mora podnesku ili pravnom sredstvu priložiti punomoć. Ako to nije učinio, podnesak se na temelju 5. stavka članka 98. odbacuje. Ako se ne dopusti mogućnost da se na jednak način, kao što je to propisano za podnesak, судu dostavi punomoć, pravo ulaganja podnesaka i pravnih sredstava uporabom komunikacijske tehnologije nema nikakvu praktičnu vrijednost, barem ne u onda kada je riječ o prvoj procesnoj radnji koju opunomoćeni odvjetnik poduzme.

9. Istina je da se može pojaviti sumnja u vjerodostojnost fotokopije punomoći i to češće nego što bi bio slučaj da punomoć sadrži originalni potpis. Ali, u tom slučaju, sud ima mogućnost da po službenoj dužnosti zahtijeva dostavu ovjerene punomoći (3. stavak čl. 97. ZPP-a). Takav bi slučaj bio kada *lex specialis* zahtijeva dostavu izvornika kako bi spriječio zloupotrebe, kao što to vrijedi i za (druge) priloge, u skladu s člankom 107. ZPP-a. Budući da se stvarne okolnosti u pogledu sumnje u istinitost postojanja mandatnog odnosa prilikom dostavljanja fotokopije punomoći mogu razlikovati, razumno je da je sucu prepustena ocjena hoće li se odlučiti ocijeniti vjerodostojnost punomoći ili će se zadovoljiti fotokopijom punomoći koja je dostavljena putem telefaksa, odnosno hoće li zahtijevati dostavu izvornika ili čak ovjerene punomoći. Razumno je očekivati da će sudac u sudskom civilnom postupku, uzimajući u obzir sve okolnosti svakog slučaja, znati donijeti odgovarajuću odluku, odnosno hoće li ili neće prije spomenute zakonske mogućnosti iskoristiti.

10. Stajalište da punomoć ne može biti prezentirana u fotokopiji (ili putem telefaksa) u sudskoj je praksi već prije bilo donezeno. No to još uvijek ne znači da takvo pravno stajalište ne bi moglo biti ili postati pogrešno. Na koji način treba tumačiti zakon, odnosno pitanje je li određeno tumačenje zakona pogrešno, radi donošenja odluke Ustavnoga suda, ovisno je i o okolnostima koje se često mijenjaju. U vezi s formalnim zahtjevima, u pogledu dostave punomoći, mora se u obzir uzeti da postojeće pravno uređenje, koje je u Sloveniji danas na snazi, takvu obvezu u cijelosti napušta s obzirom na elektroničko podnošenje ovršnih prijedloga na temelju vjerodostojne isprave (npr. čl. 40. Zakona o ovrsi i osiguranju – Uradni list RS br. 3/07 – službeni pročišćeni tekst, br. 93/07 i 28/09). Također treba uzeti u obzir da su pravila u pogledu postupanja suda prilikom dostave nepravilne punomoći odvjetniku stroža nego su bila u vrijeme kada se u sudskoj praksi ustanovilo stajalište o nedozvoljenosti dostavljanja punomoći u fotokopiji. U vrijeme prije stupanja na snagu ZPP-D, takva odvjetnikova "pogreška" nije imala težih posljedica, jer mu je sud u skladu s odredbom stavka 2.

članka 98. odredio dodatni rok za dostavu pravilne punomoći. Uvođenjem spomenute novele iz godine 2008., takvom pogreškom u pogledu dostave (pravilne) punomoći odvjetniku nastupaju posljedice odbačaja tužbe ili pravnog sredstva. Kada je riječ o postupku pred Vrhovnim sudom, Ustavni sud već je potvrđio da takva zakonska odredba nije u suprotnosti s Ustavom (rješenje br. U-I-277/09, UP-1333/09, U-I-287/09, UP-1375/09 od 14. lipnja 2011., Uradni list RS br. 58/11).

Nije moguće tvrditi da se zbog postupanja suda i strožih posljedica takvog postupanja u pogledu nepravilne punomoći odvjetniku stajališta koja su nastala u vrijeme kada je to bilo drugačije propisano danas mogu primjeniti na jednak način.

11. Iz navedenih razloga objašnjenje da punomoć koja je predana u fotokopiji nije potpuna očito je pogrešno. Zbog toga je takvo stajalište moguće ocijeniti samovoljnim odnosno arbitarnim, a što je u suprotnosti s pravom

na jednaku zaštitu prava propisanim člankom 22. Ustava.

12. S obzirom na to da je ustavna žalba osnovana, Ustavni sud je osporavano rješenje ukinuo i predmet vratio Vrhovnom судu na donošenje nove odluke. U novom postupku sud će morati uzeti u obzir razloge iz ove odluke.

C

13. Ustavni sud ovu je odluku donio na temelju stavka 1. članka 59. ZUstS u sastavu: predsjednik dr. Ernest Petrič i sutkinje i suci: dr. Mitja Deisinger, dr. Dunja Jadek Pensa, mag. Marta Klampfer, dr. Etelka Korpič-Horvat, mag. Miroslav Mozetič, Jasna Pogačar, dr. Jadranka Sovdat i Jan Zobec. Odluka je donijeta sa šest glasova za i tri protiv. Protiv su glasovali sutkinje Pogačar i Korpič-Horvat i sudac Zobec. Sudac Zobec podnio je negativno odvojeno mišljenje.

*dr. Ernest Petrič
predsjednik*

Vaše pravno rješenje

Kolokacije u jeziku prava

Ja, sudac

Piše:

Ivana Bendow
prof.

Prvo što upada u oči u presudi kojom je engleski sud priznao tzv. Lex Agrokor kao stečajni zakon – ako ostavimo po strani njezin sadržaj i pravne učinke konkretne odluke – jest to što se HHJ Paul Matthews (*HHJ – his honour judge*) obraća javnosti u prvom licu jednине. “Ovo je moja presuda u povodu zahtjeva...”. Tako počinje prva rečenica 44 stranice duge presude. Moja presuda! Ne sjećam se da sam ikada nešto slično pročitala u nekoj presudi hrvatskog suda koju je donio sudac pojedinac, niti da je neko naše sudske vijeće u presudi reklo “mi”. Za razliku od hrvatske prakse, u kojoj se ističe institucija (Sud... po sucu ovoga Suda... zasjedajući u vijeću ovoga Suda...), kao i prakse dvaju europskih sudova (npr. *The European Court of Human Rights, sitting as a Chamber composed of...*), u ovoj je presudi u prvom planu sudac, a ne institucija koju predstavlja. Umanjuje li ta subjektivnost ozbiljnost i težinu presude? Vjerujem da ne umanjuje. Prije bih rekla da takav stilski izbor naglašava autoritet, suverenost i neovisnost suca, jer ga

prikazuje kao mnogo više od produžene ruke institucije koju predstavlja.

Pažnju plijeni i činjenica da je sudac Matthews, u nastojanju da bude siguran da razumije tzv. Lex Agrokor, i pored prijevoda i tumačenja koje je dobio od vještaka, osobno posegnuo za hrvatskim izvornikom Zakona, dakle tekstom pisanim na jeziku za koji teško možemo prepostaviti da ga je ikada učio i u kojem teško da mu može pomoći poznavanje latinskog ili francuskog jezika.

Presuda sadrži i detaljan opis dvaju hrvatskih vještaka (*expert witnesses, opinion witnesses*). Sudac navodi njihove reference, što ne iznenađuje, ali se iz hrvatske perspektive može učiniti malo neobičnom okolnost da ističe njihovu pripadnost različitim generacijama i komentira njihovo držanje pred sudom, pa i njihov stupanj vladanja engleskim jezikom.

Osim onoga što je rekla o meritumu, ova presuda svojim tonom šalje jednu snažnu poruku koja glasi: Ja, sudac. Prosudite sami.

O autorici:

Ivana Bendow, profesorica engleskog jezika, autorica je dvaju rječnika u nakladi Školske knjige. Pisanje (novinarstvo i eseistiku) studirala je na University of Massachusetts u Sjedinjenim Američkim Državama. Podučava pravnički engleski jezik, prevodi stručne tekstove i sastavlja hrvatsko-engleski pravni rječnik.

This is my judgment on an application dated 27 (but issued by the court on 28) July 2017, by Ante Ramljak.

Ovo je moja presuda u povodu zahtjeva Ante Ramljaka datiranog 27. (a koji je Sud zaprimio 28.) srpnja 2017.

But there is a further matter with which I must deal before I can conclude whether the Extraordinary Administration Law is a law relating to insolvency

Ali ima još jedna stvar koju moram rješiti prije nego zaključim odnosi li se

Zakon o izvanrednoj upravi na insolvenciju.

In my judgment, the applicant is right as a matter of logic. But he is also right because it seems to me implausible that, if the legislator had wished to remove the principle of minimum protection he would have done it in such an ambiguous way.

Prema mom sudu, podnositelj zahtjeva je, što se logike tiče, u pravu. Ali u pravu je i zbog toga što mi se čini ne-

vjerojatno da bi zakonodavac, ako je želio isključiti načelo minimalne zaštite, to učinio na tako dvostrislen način.

My answer to the respondent on the question whether this is a collective proceeding is that there may perhaps be other objections under the text of the Model Law to the recognition of group wide proceedings, but it cannot be said that this is not a "collective" proceeding.

Moj odgovor protuštranci na pitanje je li ovo kolektivni postupak je da se možda na temelju teksta Modela zakona mogu istaknuti neki drugi prigovori priznanju postupka koji obuhvaća cijelu grupu društava, ali se nikako ne može reći da ovo nije "kolektivni" postupak.

In my judgment, the purpose of this law is clearly to protect the stability of the economic system against systemic shocks by enabling the restructuring of companies of systemic importance that get into financial difficulty.

Prema mom sudu, očita svrha ovog zakona je zaštitići stabilnost gospodarskog sustava od sistemskih šokova omogućavanjem restrukturiranja trgovačkih društava od sistemske važnosti koja su upala u finansijske poteškoće.

In my judgment, it can nonetheless be described as a law for the purposes of reorganisation or liquidation within the meaning of the CBIR.

Prema mom sudu, njega se usprkos tome može opisati kao zakon kojemu je svrha reorganizacija ili likvidacija u smislu Uredbe o prekograničnom insolvenčnom postupku (CBIR, Cross-Border Insolvency Regulation).

I do not lose sight of the fact that I am construing legislation which will (to a greater or lesser extent) apply in other legal systems and therefore expressions

used must mean the same so far as possible in all such systems.

Ne gubim iz vida činjenicu da tumačim propis koji će se (u većoj ili manjoj mjeri) primjenjivati i u drugim pravnim sustavima i da stoga upotrijebljeni izrazi moraju, koliko god je to moguće, imati isto značenje u svim tim sustavima.

Having looked at the original Croatian texts of these two provisions, it seems to me that, in the original, the words used in the first part of paragraph 2 in article 336 are identical with those in paragraph 2 of article 43(16), with the exception of the words "stecajnoga plana" in article 336 and "nagodbe" in article 43(16). These may stand for "bankruptcy plan" and "settlement agreement" respectively. I do not know.

Nakon što sam pogledao izvorni hrvatski tekst ovih dviju odredbi, čini mi se da su u originalu riječi upotrijebljene u prvom dijelu članka 336. stavka 2. iste kao one iz članka 43(16). stavka 2., s izuzetkom riječi "stecajnog plana" iz članka 336. i "nagodbe" iz članka 43(16). Te riječi možda znače "stečajni plan", odnosno "sporazum o nagodbi". Ne znam.

I have been fortunate enough to receive such evidence, as already described above. But I am not bound by the way in which Croatian law itself categorises the proceeding or the law in question, nor by the way in which the experts do so.

Imao sam sreću dobiti te dokaze, kao što sam već ranije opisao. Ali ja nisam vezan načinom na koji hrvatsko pravo kategorizira postupak ili zakon o kojem je riječ, niti sam vezan načinom kako to čine vještaci.

Iz pravne jezične prakse 3

Piše:

.....
izv. prof. dr. sc.
Marko Alerić

Uvijek je potrebno naglašavati važnost trajnog nastojanja da se razumljivom, pravilnom i jasnom upotrebom hrvatskoga standardnog jezika omogući nedvojbeno, precizna primjena pravnih propisa. Nerazumljivost, nepravilnost i nejasnoća kao posljedicu mogu imati pogrešno razumijevanje i tumačenje pravne norme, neizvjesnost u primjeni prava i pravnu nesigurnost.

Također je potrebno isticati da je prijenos poruka, komuniciranje, vrlo zahtjevan proces u kojem lako može doći do nesporazuma.

Te činjenice trebale bi djelovati motivirajuće, tj. potaknuti nas da napisani tekst uvijek ponovno čitamo, ispravljamo, pojednostavljujemo, kao i da, tražeći povratnu informaciju, provjeravamo kako su primatelji razumjeli primljenu poruku.

I u ovom se članku navode i ispravljaju neka odstupanja u odnosu na normu hrvatskoga standardnog jezika ili upozorava na oblike koji su pravilno upotrijebljeni.

Država je usvojila skoro sve tužbene zahtjeve žrtava, zbog čega je donijeta odluka o isplati. U rečenici je upotrijebljen vremenski prilog *skoro* koji znači ‘ubrzo, u bliskoj budućnosti, uskoro, samo što’. Umjesto njega trebalo je upotrijebiti količinski prilog *gotovo*.

Glagolski pridjev trpni glagola *donijeti* glasi *donesen*. Oblici *donijet* i *donešen* nisu pravilni. Pravilno: **Država je usvojila gotovo sve tužbene zahtjeve, zbog čega je donesena odluka o isplati.**

...

Vlada ima rok od deset dana da isplati odštetu po presudama koje su u međuvremenu postale pravosnažne.

Pridjev *pravosnažan*, koji je nastao od riječi *pravo* i *snaga*, u hrvatskom standardnom jeziku nije pravilan. Pravilan je pridjev *pravomoćan* čije je značenje ‘koji ima zakonsku snagu’.

Pravilno: **Vlada ima rok od deset dana da isplati odštetu po presudama koje su u međuvremenu postale pravomoćne.**

...

S druge strane ne sadržava nikakvu prijelaznu odredbu...

Glagol *sadržavati* nesvršeni je glagol i u prezentu pravilno glasi: *sadržavam, sadržavaš, sadržava, sadržavamo, sadržavate, sadržavaju*. Glagol *sadržati* dvovidni je (i svršeni i nesvršeni) glagol i u prezentu pravilno glasi: *sadržim, sadržiš, sadrži, sadržimo, sadržite, sadrže*. Dakle, u rečenici je pravilno upotrijebiti i oblik *sadržava* i oblik *sadrži*.

Pravilno: **S druge strane ne sadržava/ne sadrži nikakvu prijelaznu odredbu...**

...

Može se izvući zaključak da je...

Umjesto izraza ‘izvući zaključak’, u kojem se javljaju glagol i imenica, trebalo je upotrijebiti samo glagol *zaključiti*.

Pravilno: **Može se zaključiti da je...**

...

Bio je prinuđen potpisati zakon o novim sankcijama...

Glagol *prinudititi* nastao je od prijedloga *pri* i glagola *nuditi*. U hrvatskome standardnom jeziku umjesto glagola *prinudititi*, kao i glagola *primorati*, pravilno je upotrijebiti glagol *prisiliti*.

Pravilno: **Bio je prisiljen potpisati zakon o novim sankcijama...**

...

Slijedom povišeg, a temeljem odredaba...

Riječ *poviš* jest prilog ili prijedlog, a te se vrste riječi ne mogu mijenjati po padežima ili sklanjati. Zbog toga oblik *povišeg* nije pravilan.

Riječ *temeljem* instrumental je imenice *temelj*. Umjesto njega pravilno je upotrijebiti lokativ, *na temelju*.

Imenica *odredba* u genitivu množine pravilno glasi *i odredaba* i *odredbi*.

Pravilno: **U skladu s navedenim (rečenim), a na temelju odredaba (odredbi)...**

...

Obratio se s zahtjevom za ispravkom sporih...

Prijedlog *s* ispred riječi koje počinju suglasnicima *s, š, z, ž* treba dobiti tzv. nepostojano *a* i

imati oblik *sa*.

Pravilno: ***Obratio se sa zahtjevom za ispravkom spornih ...***

...

Na elektronskoj publikaciji nalazećoj na poveznici...

Pridjev *elektronski* znači 'koji se odnosi na elektrone', a pridjev *elektronički* 'koji se odnosi na elektroniku'. Kako se *publikacija* odnosi na elektroniku, a ne na elektrone, onda je uz nju pravilno upotrijebiti pridjev *elektronički*. Pridjev *nalazeći, nalazeća* u rečenici je nepravilno upotrijebljen. Umjesto njega trebalo je upotrijebiti izraz *koga se nalazi*.

Riječ *poveznica* pravilan je prijevod engleske riječi *link*.

Pravilno: ***Na elektroničkoj publikaciji koja se nalazi na poveznici...***

...

... djelomično sanira vansudskim putem u formi pružanja nenovčane satisfakcije...

Umjesto *vansudski* pridjev pravilno treba glasiti *izvansudski*.

Imenica *forma* podrijetlom je iz latinskoga jezika i u hrvatskom može biti zamijenjena riječima *oblik, izgled*. Pridjev *nenočan* pravilno je napisan jer se kao jedna riječ pišu dvije sastavnice koje označavaju jedan pojam. Slično se pravilno pišu i *neljudski, nehrvatski, neobjava*. Pravilno: ***... djelomično sanira izvansudskim putem u formi/u obliku pružanja nenovčane satisfakcije...***

...

... neistine publicirane u članku kojeg potpisuje...

Akuzativ odnosne zamjenice *kojeg* pravilno treba glasiti *koji*. Naime, akuzativ zamjenice *koji* ima oblik jednak nominativu (*koji*) ako je ono što označava živo, a jednak genitivu (*kojeg*) ako je ono što označava neživo. Pravilno je: Čovjek *kojeg* sam upoznao i Članak koji (NE: *kojeg*) sam pročitao.

Pravilno: ***... neistine publicirane u članku koji potpisuje...***

...

... neobavješćivanjem tužitelja u svojstvu tražitelja ispravka...

Kako glagol *obavješćivati* nije pravilan, onda nije pravilna ni od njega tvorena glagolska imenica *obavješćivanje*. Od svršenog glagola *obavijestiti* nesvršeni glagol glasi *obavještavati*, a glagolska imenica *obavještavanje* (*neobavještavanje*).

Pravilno: ***... neobavještavanjem tužitelja u svojstvu tražitelja ispravka...***

...

Dokaz je preslik provjere statusa pošiljke.

Imenica čije je značenje 'izravan odraz koga ili čega, fo-

tokopija' jest imenica ženskog, a ne muškog roda i glasi *preslika*.

Pravilno: ***Dokaz je preslika provjere statusa pošiljke.***

...

Ima pravo od njega zahtjevati da bez naknade objavi ispravak...

U glagolu *zahtjevati* javlja se *-ije*, a u imenici *zahtjev-je*, slično kao u glagolu *rješiti* i imenici *rješenje*. Nepravilno pisanje može kao posljedicu imati različito značenje. Riječ *zahtjeva* dakle nije glagol, nego imenica u genitivu množine (*Bilo je više zahtjeva*). Glagol ima pravilan oblik *zahtjeva* (*Sudac zahtjeva...*)

Pravilno: ***Ima pravo od njega zahtjevati da bez naknade objavi ispravak...***

...

... na doslovnom prevođenju inzistira se i pod cijenu neprimjereno dugih i teško razumljivih rečenica.

Umjesto *pod cijenu* pravilno je upotrijebiti izraz *po cijenu*. Naime, s obzirom na to da je prijedlog *po* pravilan u izrazu *po toj cijeni*, pravilan je i u izrazu *po cijenu* i *po svaku cijenu*.

Pravilno: ***... na doslovnom prevođenju inzistira se i po cijenu neprimjereno dugih i teško razumljivih rečenica.***

...

... nije nastalo protupravno stanje u odnosu na nikoga ...

...

Složene zamjenice rastavljaju se kad dolaze s prijedlogom. Pritom se prijedlog umeće između njihovih sastavnih dijelova. Zato nije pravilno *na nikoga*, nego *ni na koga, kao i ni od koga, ni za što, ni na čemu, ni u kojem...*

Pravilno: ***... nije nastalo protupravno stanje u odnosu ni na koga ...***

...

... treba iznalaziti

Glagoli *iznaći* (svršeni) i *iznalaziti* (nesvršeni) znače 'istražujući doći do nekog izuma, stvoriti nešto što prije nije postojalo'. Oba su glagola, prema tome, pravilna i mogu se upotrebljavati u skladu s navedenim značenjem.

Pravilno: ***... treba iznalaziti***

...

Sljedeći sadržaj Ustava RH, lako je ustanoviti ...

Umjesto pridjeva *sljedeći*, koji znači 'koji slijedi, koji je na redu', trebalo je upotrijebiti glagolski prilog sadašnjem *slijedeći*, koji znači kao i glagol *slijediti* 'pratiti koga ili što'.

Pravilno: ***Sljedeći sadržaj Ustava RH, lako je ustanoviti ...***

**Dana 13. prosinca 2017. godine pred predsjednikom
Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:**

ŽELJKO ALBINI
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

NIKOLINA BALTA
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 4.
prosinca 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARKO BEBEK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SISKU.

MARINA BOSNIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

MARTINA ČELICA
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVANA DEDIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ŠIBENIKU.

SUZANA DELIJA
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

DARKO DODIK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u OSIJEKU.

**TOMISLAV
FIJAKO**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

DANIEL HANIK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ISKRA HORVAT
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ANĐELKA KASUM
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARINA KONRAD
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SLAVONSKOM
BRODU.

LANA KOŠUTIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**ANDRIJA
KUZMANIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

INES MANDEKIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u RIJEKI.

ANITA MARUNA
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

BEPO MARUŠIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

VEDRAN MESARIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

DAVORIN MIČIN
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**DOMAGOJ
MIKAŠEK**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

EDMOND MILETIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MAJDA
NAMAČINSKI**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

HRVOJE NOVAK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**NEVENA
OULOVSKI**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u PAKRACU.

**SANDRA PETROVIĆ
JAKOVINA**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda u
SLAVONSKI BROD.

MATEA PILIPOVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**BOJANA
RETKOVAC**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u OSIJEKU.

**MARTINA
RUKAVINA**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

JOSIP STANIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SLAVONSKOM
BRODU.

MIRJANA SUČIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVANA SURY
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

BOJAN TOJAGIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u OSIJEKU.

MAJA TUHTAN
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u OPATIJI.

NINA URUMOV
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

FILIP VLAH
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u OPATIJI.

VERA VUČKOVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

MARIJA ŽAJA
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

DAMIR ŽULJ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
4. prosinca
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u DARUVARU.

Predsjednik HOK-a Robert Travaš s novim članovima

Dana 24. siječnja 2018. godine pred dopredsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

**ANTONIJA
BOŠNJAK DUK**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 15.
siječnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u POPOVAČI.

**KRISTIAN
ČARAPIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 15.
siječnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

IRINA DASKAL
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
15. siječnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u KARLOVCU.

INES IVKOVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
15. siječnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

JURE JELAVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
15. siječnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u METKOVICU.

PETRA KONTIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
15. siječnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVAN LUETIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
15. siječnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

BOJAN LUJAK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
15. siječnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u DUBROVNIKU.

MORISA MIKIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
15. siječnja
2018. godine,
sa sjedištem
ureda u DONJEM
MIHOLJCU.

MAJA FIŠTROVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
15. siječnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u PULI.

**DORA KRCE-
IVANČIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 15.
siječnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**HRVOJE
MILIČEVIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 15.
siječnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u ŽUPANJI.

ANTUN MISSONI
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 15.
siječnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u DUBROVNIKU.

**INES
MOŠMONDOR**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 15.
siječnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u VARAŽDINU.

ANJA NEMET
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 15.
siječnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVANA
PERANOVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 15.
siječnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u OSIJEKU.

HRVOJE PETROVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 15.
siječnja 2018.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

KORNELIJA
ŠUMAN
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
15. siječnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ELVIRA ZOHIL
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
15. siječnja
2018. godine, sa
sjedištem ureda
u OSIJEKU.

Dopredsjednik HOK-a Mladen Klasić s novim članovima

Dana 14. veljače 2018. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

DINA BARANOVIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

VEDRAN BIKIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u VINKOVCIIMA.

ILIJA BOIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u ZABOKU.

MARIJA BURIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u OSIJEKU.

TEA CABADAJ CAFUTA
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u VIROVITICI.

ŽELJKA CVETKOVIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

JELENA ČAČIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MARTA LICUL
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u LABINU.

MIA MIJATOVIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MARIJA RADELJA
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MARKO SEDLO
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

ANA VALJALO
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

ZVONIMIR RAJIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MARKO ZEKANOVIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 5. veljače 2018. godine, sa sjedištem ureda u ZADRU.

Predsjednik HOK-a Robert Travaš s novim članovima

Boris Relić (1975. – 2017.)

Poštovana obitelji Relić, poštovani kolege i prijatelji,

nažalost okupili smo se tu danas kako bismo puno prerano ispratili našeg voljenog Borisa na posljednje počivalište, niti dva mjeseca prije njegovog 43. rođendana. Boris je rođen 22. siječnja 1975. godine ovdje u svom Sisku, tu je završio i gimnaziju, da bi potom diplomirao na Pravnom fakultetu u Zagrebu 2000. godine, a za vrijeme studija honorarno je radio i na Hrvatskome radiju, čega se uvijek vrlo rado sjećao. Nakon završenog studija prvi posao u struci pronašao je u Norveškom vijeću za izbjeglice, potom u Općinskom državnom odvjetništvu u Sisku kao vježbenik, da bi, nakon što je položio pravosudni ispit 2004. godine, radio je na odgovornim poslovima u tvrtkama Johnson & Johnson i Allianz Zagreb. Konačno je 2009. godine ostvario svoju dugogodišnju želju i postao odvjetnik sa sjedištem ureda u Sisku, a ubrzo je, kao cijenjeni odvjetnik, postao i član Upravnog odbora Odvjetničkog zbora u Sisku.

Iza sebe je ostavio roditelje Dušanku i Đorđa, Sandru i kćer Margitu za koju pouzdano znam da je bila najveća ljubav i sreća u njegovom životu.

Svojim dolaskom u naš Zbor Boris je unio duh živosti, vedrine i optimizma koji su ga krasili i u najtežim trenucima i koji će nam bolno nedostajati u našem dalnjem radu. Osim toga, Boris je bio jedan od onih rijetkih pravnika koji ne samo da znaju pravo, nego ga i razumiju i osjećaju, zbog čega je bio uporan i žestok u borbi protiv onoga što je smatrao nepravdom. No i bez obzira na to, uvijek je u odnosu prema svim kolegama, sucima i strankama bio vrlo korektan i svatko tko je s njim došao u dodir u poslovnom životu pamtit će ga po dobrom. Uvijek se osobito ponosio činjenicom da je odvjetnik, te mi je i sam bezbroj puta rekao kako je to njegov posao iz snova i kako je odvjetništvo upravo ono čime se cijeli život htio baviti, što je i potvrđivao svojim radom i trudom. U čestim kolegijalnim razgovorima koje smo vodili o komplikiranim predmetima, mnogo mi je puta pokazao put i dao ideju, ali mi je još češće znao ukazati i na ono drvo koje sâm od šume nisam vidio.

Osobno sam imao čast da Borisa, osim kolegom, smatram i zovem i prijateljem. Kada sam ga bolje upoznao kao osobu, ostao sam zapanjen količinom inteligencije, vedrog duha i smisla za humor koji su činili njegovu samu esenciju. U mnogim pogledima, naš Boris bio je jedinstven, jedan od, kako to jedan pisac kaže, Božjih prototipova, čovjek koji nije bio namijenjen za život u ovim našim pokvarenim vremenima, već je trebao svojom pojmom osvijetliti neke buduće i bolje dane.

Meni će osobno najviše nedostajati njegov veliki i iskreni osmijeh koji mi je poklonio svaki put kada bismo se vidjeli i nakon kojeg nije trebalo ništa puno više reći.

Boris je dirnuo mene, kao što je, vjerujem, dirnuo i sve druge koji su imali čast i zadovoljstvo da im prođe kroz život, i time je sve nas učinio boljim osobama i obogatio naš život. Vjerujem da će svatko od nas i dalje nositi u svom srcu dio njegovog dobrog duha i da će nam sjećanje na njega pomoći u teškim trenucima.

U ime svih nas kolega, u ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkog zbora Sisak, izražavam iskrenu sućut obitelji, rodbini i svim ožalošćenima.

I na kraju, Tebi, moj prijatelju, na svemu što si nam za života dao, iskreno ti zahvaljujem i nadam se da si sada konačno pronašao svoj mir, koji ti je za života tako često, poput pijeska, procurio kroz prste.

Počivao u miru!

(Govor Domagoja Rupčića, odvjetnika u Sisku,
održan na posljednjem ispraćaju odvjetnika Borisa Relića u Sisku 8. prosinca 2017. godine)

Željko Vidović (1956. – 2017.)

U stravičnoj prometnoj nesreći u Dubrovniku je 11. prosinca 2017. godine život izgubio dubrovački odvjetnik Željko Vidović. Željko Vidović rođen je u Dubrovniku 1956. godine. Nakon završetka osnovne i srednje škole upisao je Pravni fakultet u Sarajevu gdje je diplomirao u lipnju 1984. godine. Pravosudni ispit položio je 1986. godine da bi od 1. lipnja 1987. počeo raditi kao sudac na Općinskom sudu u Dubrovniku gdje je bio do 1995. godine kada se upisao u Hrvatsku odvjetničku komoru i od tada se bavio odvjetničkim zvanjem.

Vijest o tragičnoj pogibiji odvjetnika Vidovića izazvala je šok i nevjeru među Dubrovčanima, a posebice među njegovim kolegama i prijateljima. Mnogobrojni suradnici, kolege i sugrađani odali su počast tragično preminulom odvjetniku na komemoraciji održanoj na sudu u Dubrovniku.

“Vrijeme je blagdanskih domjenaka i planirali smo se zajedno veseliti i slaviti, ali život nitko ne može predvidjeti i mi se danas u tuzi oprštamo od našega kolege Željka. Pamtit će ga generacije odvjetnika i sudaca, jer je ostavio vrlo dubok pečat među svima nama”, dirljivo se od svoga kolege na komemoraciji oprostio Denis Orlić, predsjednik Odvjetničkoga zbora Dubrovačko-neretvanske županije.

Željko Vidović, nastavio je Orlić, bio je voljen u odvjetničkom društvo, slovio je kao zabavljač i bio je duša svih okupljanja.

“Živio je brzo, a tako je nažalost i otišao. Svima će nam nedostajati njegova pojava i gromki glas koji je odjekivao kroz sudske hodnike”, rekao je Orlić, te u ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkoga zbora Dubrovačko-neretvanske županije izrazio sućut obitelji i prijateljima poginulog odvjetnika Vidovića.